

Innehåll

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	9
2	Författningsförslag	11
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd.....	11
2.2	Förslag till lag om ändring i växellagen (1932:130)	12
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegods	13
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse	14
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1979:357) om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg	15
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1983:1097) med vissa bestämmelser om larmanläggningar m.m.	16
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.....	17
2.8	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	19
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	24

2.10	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).....	25
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet	27
2.12	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	28
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:374) om försöksverksamhet med trafiknykterhetskontrollanter i hamnar.....	31
2.14	Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).....	33
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:000) om kontroll av ekologisk produktion	35
2.16	Förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:000).....	36
3	Bakgrund.....	39
4	Följdändringar till den nya polisorganisationen	41
4.1	Utgångspunkterna för följdändringar.....	41
4.2	Konsekvensändringar i föreslagna lagar.....	42
4.3	Konsekvensändringar i befintliga lagar	43
5	Andra författningsändringar	47
5.1	Sekretess i ärenden om avskiljande från utbildning	47
5.1.1	Allmänt om offentlighets- och sekretessregleringen	47
5.1.2	Ärenden om avskiljande av studerande	49

5.2	Regler om överklagande	55
5.2.1	Inga enhetliga överklaganderegler	55
5.2.2	Behöver reglerna om överklagande ändras?	56
5.2.3	Överklagande till länsstyrelsen	57
5.2.4	Överklagande till regeringen.....	61
5.3	Vapenregister.....	66
5.3.1	Reglerna om vapenregister	66
5.3.2	Tidigare överväganden och förslag om vapen- register.....	69
5.3.3	Polisorganisationskommitténs betänkande	72
5.3.4	Dagens system för vapenregister	72
5.3.5	Behöver regleringen av vapenregister ändras?	74
5.3.6	Finns det skäl att ha både lokala och centrala vapenregister i den nya organisationen?.....	76
5.3.7	Behöver innehållet i registren regleras närma- re?	80
5.3.8	Förbättrat integritetsskydd.....	80
5.3.9	Sekretess och utlämnande av uppgifter	84
5.3.10	Registrering av vapen som förvaras hemma hos hemvärnspersonal	87
5.3.11	Samkörning av vapenregister	89
5.3.12	Bevarande och gallring.....	91
5.4	Växellagen.....	95
5.5	Lagen om särskild utlänningskontroll	96
6	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	99
6.1	Ikraftträdande	99
6.2	Övergångsbestämmelser.....	99
7	Konsekvenserna av förslagen	101
8	Författningskommentar	103

8.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd	103
8.2	Förslaget till lag om ändring i växellagen (1932:130)	103
8.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegoods	104
8.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse	104
8.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1979:357) om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg.....	105
8.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1097) med vissa bestämmelser om larmanläggningar m.m.	106
8.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.....	106
8.8	Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	108
8.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.....	114
8.10	Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).....	114
8.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet	115
8.12	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	116
8.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:374) om försöksverksamhet med trafiknykterhetskontrollanter i hamnar.....	120

8.14 Förslaget till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).....	121
8.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:000) om kontroll av ekologisk produktion	122
8.16 Förslaget till lag om ändring i kameraövervaknings- lagen (2013:000).....	122

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

Promemorian innehåller förslag till sådana följdändringar i befintliga och föreslagna lagar som krävs med anledning av att Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna slås samman till en myndighet den 1 januari 2015. Promemorian kompletterar de förslag som Polisorganisationskommittén lägger fram i betänkandet En sammanhållen svensk polis – följdändringar i författningar (SOU 2012:78).

Dessutom redovisas några förslag till materiella ändringar som avses bidra till en effektivare polisverksamhet när den nya organisationen träder i kraft. Det gäller bl.a. ändring av äldre regler om överklagande till länsstyrelsen, som föreslås ersättas med regler om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. Vidare föreslås att vissa ärenden som i dag överklagas till regeringen i stället ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

I promemorian föreslås också vissa ändringar i reglerna om vapenregister. När Polismyndigheten får hela landet som verksamhetsområde bör det inte längre finnas lokala vapenregister. En övergång till enbart nationella vapenregister medför att bestämmelserna om dessa register behöver anpassas. För att stärka integritetsskyddet föreslås bl.a. att vissa ytterligare bestämmelser i polisdatalagen (2010:361) ska vara tillämpliga vid behandling av personuppgifter i vapenregister.

Dessutom föreslås en ny reglering av sekretessen i ärenden om avskiljande av studerande från polisprogrammet.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd ska ha följande lydelse.

	8 a § ¹
Polismyndighetens beslut i frågor som avses i denna lag får överklagas <i>hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.</i>	Polismyndighetens beslut i frågor som avses i denna lag får överklagas <i>till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.</i>

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
 2. Äldre föreskrifter gäller för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1988:951.

2.2 Förslag till lag om ändring i växellagen (1932:130)

Härigenom föreskrivs att 89 § växellagen (1932:130) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Protest *skall*, där ej annat överenskommits, upptagas mellan klockan 9 förmiddagen och 7 eftermiddagen hos den protesten gäller, i hans affärslokal eller, om han *icke* har sådan *å* orten, i hans bostad. Träffas han *ej*, må protesten i stället upptagas vid affärslokalen eller bostaden. Är denna *icke* känd, och kan förrättningsmannen *icke* heller hos ortens polismyndighet därom erhålla upplysning, varde förhållandet anmärkt i protesten.

I fråga om tid och plats för växels uppvisande till godkännande eller betalning *skall* vad nu är sagt om protest äga tillämpning.

Föreslagen lydelse

89 §

Protest *ska*, om inte annat överenskommits, *tas upp* mellan klockan 9 och 19 hos den protesten gäller, i hans *eller hennes* affärslokal eller, om han *eller hon* inte har någon sådan *på* orten, i hans *eller hennes* bostad. Om den som protesten gäller inte påträffas, får protesten i stället *tas upp* vid affärslokalen eller bostaden. Är denna *inte* känd, ska detta anmärkas i protesten.

I fråga om tid och plats för att visa upp växel till godkännande eller betalning *gäller* vad som nu är sagt om protest.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegods

Härigenom föreskrivs att 9 a § lagen (1938:121) om hittegods ska ha följande lydelse.

9 a §²

Polismyndighetens beslut i frågor som avses i denna lag får överklagas *hos länsstyrelsen genom besvär. Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.*

Polismyndighetens beslut i frågor som avses i denna lag får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
 2. Äldre föreskrifter gäller för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

² Senaste lydelse 1985:933.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse ska ha följande lydelse.

22 §³

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen.

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut enligt 13 § får överklagas hos regeringen.

Annat beslut av länsstyrelsen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
2. Äldre föreskrifter gäller för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 1995:1688.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1979:357) om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1979:357) om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg ska ha följande lydelse.

8 §⁴

Polismyndighetens beslut överklagas hos länsstyrelsen.

Polismyndighetens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt denna lag som rör annat än återkallelse av tillstånd *skall* gälla omedelbart, om *ej* annat föreskrivs. Om det finns särskilda skäl för det, får föreskrivas att beslut om återkallelse av tillstånd *skall* gälla omedelbart.

Beslut enligt denna lag som rör annat än återkallelse av tillstånd *gäller* omedelbart, om *inte* annat föreskrivs. Om det finns särskilda skäl för det, får föreskrivas att beslut om återkallelse av tillstånd *ska* gälla omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
2. Äldre föreskrifter gäller för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

⁴ Senaste lydelse 1995:1704.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1983:1097) med vissa bestämmelser om larmanläggningar m.m.

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (1983:1097) med vissa bestämmelser om larmanläggningar m.m. ska ha följande lydelse.

12 §⁵

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen.

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ett föreläggande enligt 8 § första stycket får inte överklagas särskilt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. Äldre föreskrifter gäller för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

⁵ Senaste lydelse 1995:1712.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop.
2012/13:151

Föreslagen lydelse

5 §

I ärenden enligt denna lag gäller följande föreskrifter i utlänningslagen (2005:716) i tillämpliga delar:

1 kap. 3 b § om EES-medborgare,

1 kap. 13 § om skyndsam handläggning,

3 a kap. 2 § om familjemedlemmar till EES-medborgare,

4 kap. 1–4 §§ om flyktingar och andra skyddsbehövande,

5 kap. 1–1 c, 3–10, 12–16 och 17–19 §§ om uppehållstillstånd,

6 kap. 3 § om arbetstillstånd,

6 a kap. 1–11 §§ om EU-blåkort,

8 kap. 7 a § om utvisning av utlänningar med permanent uppehållsrätt, EES-medborgare som har vistats i Sverige under de tio närmast föregående åren och EES-medborgare som är barn,

8 kap. 17 a § om sådana hänsyn som ska tas till anknytningen till Sverige, om fråga uppkommit om utvisning av en EES-medborgare eller en sådan medborgares familjemedlem,

9 kap. 8 § om fotografi och fingeravtryck,

10 kap. 1, 2, 4–11 och 17 §§ om förvar och uppsikt,

12 kap. 1–5, 13 a och 21–23 §§ om verkställighet av beslut om utvisning,

13 kap. 1–7 §§ om muntlig handläggning hos förvaltningsmyndighet,

13 kap. 10 § om motivering av beslut,

13 kap. 11 § om tolkersättning,

13 kap. 12 § om rättelse av beslut på grund av oriktig uppgift,

13 kap. 15 och 16 §§ om DNA-analys,

16 kap. 1 § andra stycket om Migrationsöverdomstolen,

17 kap. 1 och 2 §§ om skyldighet att lämna uppgifter,
18 kap. 1 § andra stycket om offentligt biträde för barn, och
19 kap. 1–4 §§ om kostnadsansvar.

Skyldigheten enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen att lämna uppgifter gäller vid tillämpningen av denna lag även i förhållande till regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.8 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1966:67)⁶

dels att 2 kap. 17 och 19 §§ och rubriken närmast före 2 kap. 17 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 2 kap. 22 § ska lyda "Polisdata-lagens tillämplighet",

dels att 1 kap. 8 §, 2 kap. 18 och 21 §§ och rubriken närmast före 2 kap. 18 § samt 11 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 2 kap. 23–26 §§, och närmast före 2 kap. 24 § en ny rubrik med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §⁷

I fråga om skjutvapen som innehas av staten gäller endast 2 kap. 17–21 §§ och 2 a kap. 5 §. Lagen gäller inte ammunition som innehas av staten.

I fråga om skjutvapen som innehas av staten gäller endast 2 kap. 18–21 och 24–26 §§ samt 2 a kap. 5 §. Lagen gäller inte ammunition som innehas av staten.

I fråga om skjutvapen och ammunition som tillverkas för staten gäller endast 2 a kap. 1–4 och 6 §§.

Centrala vapenregister

Vapenregister

2 kap.

18 §⁸

Rikspolisstyrelsen ska med hjälp av automatiserad behand-

Polismyndigheten ska med hjälp av automatiserad behand-

⁶ Senaste lydelse av

2 kap. 17 § 2006:386

2 kap. 19 § 1999:74.

⁷ Senaste lydelse 2011:467.

⁸ Senaste lydelse 2012:306.

ling föra separata *centrala* re- ling föra separata register över
gister över

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition eller tillstånd att låna skjutvapen samt personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapenregistret) och

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att driva handel med skjutvapen, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en sådan juridisk person som har tillstånd att driva handel med skjutvapen, personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet samt personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation (vapenhandlarregistret).

Det får av vapeninnehavarregistret inte framgå att en registrerad person tillhör hemvärnets personal.

Av vapeninnehavarregistret får inte framgå vilka vapen som Försvarsmakten har tilldelat någon som tillhör hemvärnets personal. Detta register får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över personer som tillhör hemvärnets personal.

Säkerhetspolisen får medges direktåtkomst till vapenregister.

21 §⁹

Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller

Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller

⁹ Senaste lydelse 1999:74.

vid behandling av personuppgifter enligt 17–20 §§ eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § j.

vid behandling av personuppgifter enligt 18 och 24–26 §§ eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § j.

23 §

Bestämmelserna om personuppgiftsombud i 2 kap. 5 §, om behandling av känsliga personuppgifter i 2 kap. 10 §, och om tillgång till personuppgifter i 2 kap. 11 § polisdatalagen (2010:361) gäller även när personuppgifter behandlas i vapenregister enligt denna lag.

Bevarande och gallring

24 §

Uppgifter i vapenregister får inte bevaras längre än vad som behövs för något av de ändamål som anges i 20 §.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om digital arkivering.

25 §

Utan hinder av vad som sägs i 24 § ska uppgifter om vapen och sådana vapendelar som avses i 2 a kap. bevaras i 20 år. Detsamma gäller uppgifter om

leverantörens, förvärvarens och ägarens namn och adress.

26 §

Uppgifter i vapeninnehavarregistret om personer som tillhör hemvärnets personal ska gallras när Försvarsmakten har meddelat att uppgiften inte längre är aktuell.

11 kap.

2 §¹⁰

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen,

b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som *skall* vara uppfyllda för tillstånd att inneha eller låna skjutvapen,

c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt *skall* gälla vid sådan handel,

d) vad som *skall* iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring och reparation av skjutvapen,

e) krav på vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition,

b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som *ska* vara uppfyllda för tillstånd att inneha eller låna skjutvapen,

c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt *ska* gälla vid sådan handel,

d) vad som *ska* iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring och reparation av skjutvapen,

¹⁰ Senaste lydelse 2006:386.

f) de förutsättningar i övrigt som *skall* vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,

g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,

h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige *skall* få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,

i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land *skall* underrätta den staten om förvärvet,

j) förande av vapenregister enligt 2 kap. 17–19 §§,

k) vilka sammanslutningar som *skall* anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b för att kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, och

l) vad som *skall* iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen och ammunition.

f) de förutsättningar i övrigt som *ska* vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,

g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,

h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige *ska* få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,

i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land *ska* underrätta den staten om förvärvet,

j) förande av vapenregister enligt 2 kap. 18 och 24–26 §§ och åtkomst till uppgifter i registren,

k) vilka sammanslutningar som *ska* anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b för att kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, och

l) vad som *ska* iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen och ammunition.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att i 17 a § lagen (1998:620) om belastningsregister ordet ”Rikspolisstyrelsen” ska bytas ut mot ”Polismyndigheten”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.10 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

10 §¹¹

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, *polismyndighet* eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, *Polismyndigheten* eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör

¹¹ Senaste lydelse 2012:803.

en enskild som inte har fyllt tjugooett år lämnas till *en polismyndighet* i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.

Från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, *polismyndighet*, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning.

en enskild som inte har fyllt tjugooett år lämnas till *Polismyndigheten* i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, *en* åklagarmyndighet, *Polismyndigheten*, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning *eller polisprogrammet*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet finns bestämmelser om regeringens och myndigheters inriktning av sådan verksamhet. Inriktning av signalspaning får anges endast av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen.

Regeringen bestämmer inriktningen av den verksamhet som bedrivs enligt 1 § tredje stycket.

En inriktning av signalspaningen får inte avse endast en viss fysisk person.

Föreslagen lydelse

4 §¹²

I lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet finns bestämmelser om regeringens och myndigheters inriktning av sådan verksamhet. Inriktning av signalspaning får anges endast av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Polismyndighetens nationella operativa avdelning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

¹² Senaste lydelse 2012:801.

2.12 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att i 10 kap. 18 a § orden ”en polismyndighet” ska bytas ut mot ”Polismyndigheten”,

dels att 18 kap. 16 §, 23 kap. 6 § och rubriken närmast före 23 kap. 6 § samt 32 kap. 3 a § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 18 kap. 16 a §, och närmast före 18 kap. 16 a § en ny rubrik med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

16 §

Sekretess gäller för uppgift i ärende enligt vapenlagen (1996:67) samt hos *en polismyndighet* i verksamhet som avser förande av eller uttag ur vapenregister för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller för uppgift i ärende enligt vapenlagen (1996:67) samt hos *Polismyndigheten och Säkerhetspolisen* i verksamhet som avser förande av eller uttag ur vapenregister för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister,

2. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift

som hänför sig till jaktkortsregistret, och

3. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Sekretessen enligt första stycket *och andra stycket 1* gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen ett sådant tillstånd omfattar.

som hänför sig till jaktkortsregistret, och

2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen ett sådant tillstånd omfattar.

Sekretessbrytande bestämmelse

16 a §

Sekretessen enligt 16 § första stycket hindrar inte att uppgift lämnas till Säkerhetspolisen.

23 kap.

Avskiljande från högskoleutbildning

Sekretess gäller i ärende om avskiljande av studerande från högskoleutbildning för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att

Avskiljande från utbildning

6 §

Sekretess gäller i ärende om avskiljande av studerande från högskoleutbildning *eller från polisprogrammet* för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att

den enskilde eller någon närstående till denne lider betydande men om uppgiften röjs.

landen, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider betydande men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Lydelse enligt prop.
2012/13:115

Föreslagen lydelse

32 kap.

3 a §

Sekretessen enligt 3 § hindrar inte att uppgift om en enskilds personliga förhållanden lämnas till

1. en åklagarmyndighet, *en polismyndighet*, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket, om uppgiften behövs för att utreda ett begånget brott för vilket fängelse är föreskrivet eller för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott för vilket fängelse är föreskrivet, eller

1. en åklagarmyndighet, *Polismyndigheten*, Säkerhetspolisen, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket, om uppgiften behövs för att utreda ett begånget brott för vilket fängelse är föreskrivet eller för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott för vilket fängelse är föreskrivet, eller

2. en kommun eller en myndighet som ansvarar för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om uppgiften behövs för att förebygga en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en redan inträffad olycka.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. För ärenden där handlingarna omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet gäller 18 kap. 16 § i sin äldre lydelse.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:374) om försöksverksamhet med trafiknykterhetskontrollanter i hamnar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:374) om försöksverksamhet med trafiknykterhetskontrollanter i hamnar

dels att i 4, 5 och 6 §§ ordet "polismyndigheten" ska bytas ut mot "Polismyndigheten",

dels att 8 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den polismyndighet som har meddelat ett förordnande som trafiknykterhetskontrollant, får återkalla förordnandet om kontrollanten inte längre uppfyller villkoren i 3 § första stycket.

Om det kan antas att förordnandet kommer att återkallas, får *polismyndigheten* stänga av trafiknykterhetskontrollanten från tjänstgöring till dess att frågan om återkallelse har prövats slutligt. Även i andra fall får beslut om avstängning för ett visst tjänstgöringstillfälle meddelas, om trafiknykterhetskontrollanten har åsidosatt vad som åligger honom eller henne i verksamheten.

Om det är så brådskande att

Föreslagen lydelse

8 §

Har Polismyndigheten meddelat ett förordnande som trafiknykterhetskontrollant, får myndigheten återkalla förordnandet om kontrollanten inte längre uppfyller villkoren i 3 § första stycket.

Om det kan antas att förordnandet kommer att återkallas, får *Polismyndigheten* stänga av trafiknykterhetskontrollanten från tjänstgöring till dess att frågan om återkallelse har prövats slutligt. Även i andra fall får beslut om avstängning för ett visst tjänstgöringstillfälle meddelas, om trafiknykterhetskontrollanten har åsidosatt vad som åligger honom eller henne i verksamheten.

Om det är så brådskande att

polismyndighetens beslut inte kan inväntas, får en polisman, i väntan på *polismyndighetens* beslut, meddela ett sådant beslut som avses i andra stycket.

Beslutet ska skyndsamt anmälas till *den polismyndighet som har förordnat trafiknykterhetskontrollanten. Har avstängningen inte redan upphört, ska polismyndigheten* omedelbart pröva om *den* ska bestå.

Polismyndighetens beslut inte kan inväntas, får en polisman, i väntan på *myndighetens* beslut, meddela ett sådant beslut som avses i andra stycket.

Beslutet ska skyndsamt anmälas till *Polismyndigheten, som omedelbart ska* pröva om *avstängningen* ska bestå, om *den inte redan har upphört.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.14 Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 15 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

15 §¹³

Utöver vad som annars följer av lag eller förordning är hälso- och sjukvårdspersonalen skyldig att lämna ut sådana uppgifter som

1. gäller huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning om uppgifterna i ett särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, *polismyndighet*, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

1. gäller huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning om uppgifterna i ett särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, *Polismyndigheten, Säkerhetspolisen*, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. behövs i verksamhet för personskydd för riksdagens ledamöter, statschefen och övriga medlemmar av kungahuset, statsråd, statssekreterare och kabinetssekreterare, om uppgifterna i ett enskilt fall begärs av Säkerhetspolisen,

3. behövs för en rättsmedicinsk undersökning,

4. Socialstyrelsens råd för vissa rättsliga, sociala och medicinska frågor behöver för sin verksamhet,

5. behövs för prövning av ett ärende om att avskilja en studerande från högskoleutbildning, eller

5. behövs för prövning av ett ärende om att avskilja en studerande från högskoleutbildning *eller polisprogrammet*, eller

¹³ Senaste lydelse 2012:226.

6. behövs för prövning av någons lämplighet att ha körkort, traktorkort eller taxiförarlegitimation enligt taxitrafiklagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion

Härigenom föreskrivs att 15 § och rubriken närmast före 15 § lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Hjälp av polismyndigheten

Hjälp av Polismyndigheten

15 §

Polismyndigheten ska på begäran av en kontrollmyndighet lämna den hjälp som behövs för kontrollen eller för att verkställa ett beslut enligt

1. de EU-förordningar som anges i 1 § och de beslut som har meddelats med stöd av EU-förordningarna, eller

2. denna lag, de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och de beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att *polisens* särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver användas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att *en polismans* särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver användas, eller

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.16 Förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:000)

Härigenom föreskrivs i fråga om kameraövervakningslagen (2013:000)

dels att i 10 och 27 §§ orden ”en polismyndighet” ska bytas ut mot ”Polismyndigheten”,

dels att 11 § ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop.
2012/13:115

Föreslagen lydelse

11 §

Kameraövervakning får i följande fall ske under högst en månad utan att ansökan om tillstånd har gjorts:

1. övervakning som bedrivs av *en polismyndighet* eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att avvärja en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en inträffad olycka,

1. övervakning som bedrivs av *Polismyndigheten* eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att avvärja en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en inträffad olycka,

2. övervakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person, och

3. övervakning som bedrivs av *en polismyndighet*, om det av särskild anledning finns risk för att allvarlig brottslighet som innebär fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att utövas på en viss plats och syftet med övervakningen är

3. övervakning som bedrivs av *Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen*, om det av särskild anledning finns risk för att allvarlig brottslighet som innebär fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att utövas på en viss plats och syftet

att förebygga eller förhindra med övervakningen är att förebygga eller förhindra brott.

Om ansökan om tillstånd görs inom en månad från det att övervakningen inleds får övervakningen bedrivas utan tillstånd till dess att ansökningen har prövats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

3 Bakgrund

I betänkandet En sammanhållen svensk polis (SOU 2012:13) föreslog Polisorganisationskommittén bl.a. att Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna ska slås samman till en myndighet. I betänkandet redovisades också vissa författningsförslag.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för år 2013 att Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna ombildas till en myndighet den 1 januari 2015 (prop. 2012/13:1, utg. omr. 4, s. 47 f.). Riksdagen antog förslaget (bet. 2012/13:JuU1, rskr. 2012/13:139).

I betänkandet En tydligare organisation för Säkerhetspolisen (SOU 2012:77) föreslår Polisorganisationskommittén att Säkerhetspolisen ska ombildas till en självständig myndighet inom polisen och lämnar vissa författningsförslag med anledning av detta. I betänkandet En sammanhållen polis – följdändringar i författningar (SOU 2012:78) lämnar kommittén samlade förslag till de mycket omfattande förändringar i lagar och förordningar som krävs med anledning av att polisen organiseras om. I betänkandet har endast lagändringar fram till den 1 november 2012 kunnat beaktas. Under tiden därefter har det tillkommit ny eller ändrad lagstiftning som innehåller bestämmelser som berör polisen. Även dessa bestämmelser behöver anpassas till den framtida polisorganisationen. Utgångspunkten är att om någon författning innehåller myndighetsbegrepp som förekommer i dagens polisorganisation – och som inte kommer att vara desamma i den framtida organisationen – behöver de anpassas. Här lämnas dock bara förslag till lagändringar.

I denna promemoria lämnas således förslag till följdändringar till den redan beslutade nya polisorganisationen. Förslagen tar även hänsyn till de övriga organisatoriska förändringar som Polisorganisationskommittén föreslår och som regeringen antingen redan tagit ställning till, i direktiven till den särskilde utredare som har i uppdrag att genomföra ombildningen till en sammanhållen polismyndighet (Dir 2012:129), eller som regeringen inom kort kommer att ta ställning till.

Mot bakgrund av att Polisorganisationskommittén endast haft i uppdrag att utreda i vilken utsträckning en förändrad organisation för polisen kräver författningsändringar har kommittén sett sig förhindrad att föreslå andra författningsändringar, exempelvis ändringar i polisens arbetsuppgifter (SOU 2012:78, del I, s. 22). Vid remissbehandlingen av kommitténs författningsförslag och under beredningen av dessa i Regeringskansliet har det visat sig att det finns några andra lagstiftningsfrågor som bör lösas innan den nya polisorganisationen träder i kraft. Promemorian innehåller därför även vissa förslag till materiella lagändringar.

Dessutom behandlas frågan om det behövs en sekretessregel för handläggningen av avskiljande av studerande från polisprogrammet och behovet av en komplettering av hänvisningarna till utlänningslagen i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

4 Följdändringar till den nya polisorganisationen

4.1 Utgångspunkterna för följdändringar

Som redovisas i avsnitt 3 har regeringen och riksdagen redan tagit ställning till att Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna ska slås samman till en organisation. Det innebär att lagar som innehåller begrepp som hänför sig till dessa delar av dagens polisorganisation behöver ändras för att spegla den nya organisationen.

Det förhållandet att Rikspolisstyrelsen ska upphöra aktualiserar även ändringar av de lagar som reglerar Säkerhetspolisens uppgifter som en del av Rikspolisstyrelsen.

I de flesta fall är de följdändringar som krävs enbart namnbyten, medan det när det gäller Rikspolisstyrelsens nuvarande uppgifter krävs närmare överväganden. Om Säkerhetspolisen ombildas till en självständig myndighet måste det tydligt framgå av lagstiftningen vilka arbetsuppgifter och befogenheter denna myndighet har. I 7 § andra stycket polislagen (1984:387) föreskrivs att de regler som gäller enligt lag eller annan författning för polismyndighet i tillämpliga delar gäller även för Rikspolisstyrelsen när styrelsen leder polisverksamhet. Det är framför allt delar av Säkerhetspolisens verksamhet och Rikskriminalpolisens verksamhet som träffas av regleringen i 7 § polislagen. En konsekvens av den nuvarande regleringen är att det endast undantags-

vis går att utläsa av en viss författningsregel om den används inte bara av den öppna polisen utan även av Säkerhetspolisen. I den utsträckning Säkerhetspolisen har arbetsuppgifter som innebär att den leder polisverksamhet, vilket är fallet exempelvis när Säkerhetspolisen bedriver förundersökning, tillämpar den alltså samma regler som polismyndigheterna. I den framtida polisorganisationen bör man inte i samma utsträckning som nu förlita sig på regleringen i 7 § polislagen. Det bör finnas en tydligare reglering av Säkerhetspolisens polisverksamhet (SOU 2012:78, del I, s. 63 f.).

4.2 Konsekvensändringar i föreslagna lagar

Förslag: I de fall där det i lagar, som föreslagits efter det att Polisorganisationskommittén avgav sina förslag om författningsändringar, används organisatoriska begrepp som inte kommer att ha någon motsvarighet i den nya polisorganisationen ersätts de med de nya benämningarna. Säkerhetspolisen omnämns i de författningar där detta behövs på grund av Säkerhetspolisens uppgifter.

En ny lag om kameraövervakning

Regeringen föreslår i propositionen En ny kameraövervakningslag (prop. 2012/13:115) att den nuvarande lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning ska ersättas med en ny kameraövervakningslag. I lagen föreslås bl.a. bestämmelser om polisens möjligheter till kameraövervakning i trafiken. Under förutsättning att riksdagen antar den nya lagen krävs det en anpassning av vissa bestämmelser till den nya polisorganisationen. I 10 §, 11 § första stycket punkterna 1 och 3 samt 27 § i den nya lagen, där begreppet polismyndighet syftande på en lokal polismyndighet används, bör det ersättas med Polismyndigheten. Regleringen i

11 § första stycket punkten 3 kan även aktualiseras i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet. I de fall där Rikspolisstyrelsen, i vilken Säkerhetspolisen ingår, leder polisverksamhet gäller enligt 7 § andra stycket polislagen (1984:387) vad som i lag eller annan författning föreskrivs om polismyndighet för Rikspolisstyrelsen. Regleringen är tillämplig exempelvis när Säkerhetspolisen utreder brott eller bedriver underrättelseverksamhet. Även Säkerhetspolisen bör därför omnämnas i den punkten.

En ny lag om kontroll av ekologisk produktion

I propositionen En ny lag om kontroll av ekologisk produktion (prop. 2012/13:55) föreslog regeringen en ny lag om kontroll av ekologisk produktion. Regeringen har antagit propositionen (bet. 2012/13:MJU14, rskr. 210). I 15 § lagen finns en bestämmelse om polishandräckning. Rubriken närmast före nämnda paragraf bör ändras på det sättet att ordet polismyndighet byts ut mot Polismyndigheten. Vidare bör i förtydligande syfte den ändringen göras att hänvisningen i paragrafen till polisens befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) ändras till en polismans befogenheter, eftersom den paragrafen enbart reglerar vad som gäller för polismän.

4.3 Konsekvensändringar i befintliga lagar

Förslag: I de fall där det i nya bestämmelser i befintliga lagar finns organisatoriska begrepp som inte kommer att ha någon motsvarighet i den nya polisorganisationen ersätts de med de nya benämningarna. Säkerhetspolisen omnämns i de författningar där detta behövs på grund av Säkerhetspolisens uppgifter.

Lagen om belastningsregister

Med anledning av förslag i propositionen Utbyte av uppgifter ur kriminalregister mellan EU:s medlemsstater (prop. 2011/12:163) har det i lagen (1998:620) om belastningsregister införts en ny paragraf, 17 a §, där Rikspolisstyrelsen nämns. Eftersom Polisorganisationskommittén föreslår att belastningsregistret ska föras av Polismyndigheten i den nya polisorganisationen, bör paragrafen ändras så att ordet Rikspolisstyrelsen ersätts med Polismyndigheten.

Försöksverksamheten med trafiknykterhetskontrollanter i hamnar

Enligt en tidsbegränsad lag får viss försöksverksamhet med särskilt förordnade trafiknykterhetskontrollanter bedrivas. Eftersom det var fråga om en tidsbegränsad lag, vars giltighet skulle löpa ut före den tidpunkt då den nya polisorganisationen skulle inleda sin verksamhet, behandlade Polisorganisationskommittén inte lagen i sina förslag. I propositionen Förlängd försöksverksamhet med trafiknykterhetskontrollanter i hamnar (prop. 2012/13:68) föreslog regeringen att den tidsbegränsade lagen (2010:374) om försöksverksamhet med trafiknykterhetskontrollanter i hamnar, som gäller t.o.m. den 30 juni 2013, ska fortsätta att gälla t.o.m. den 30 juni 2016. Riksdagen har antagit propositionen (bet. 2012/13:JuU17, rskr. 184). Vissa paragrafer i lagen om försöksverksamhet behöver anpassas till den nya polisorganisationen på det sättet att ordet polismyndighet i olika böjningsformer bör bytas ut mot Polismyndigheten. Vidare bör de bestämmelser som hänvisar till en viss geografiskt bestämd polismyndighet ändras, eftersom endast en myndighet, Polismyndigheten, kommer att besluta om förordnanden av trafiknykterhetskontrollanter.

Offentlighets- och sekretesslagen

Efter förslag i propositionen Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet (prop. 2011/12:71) har det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400; OSL) införts en ny paragraf, 10 kap. 18 a § OSL. I paragrafen föreskrivs att sekretess inte hindrar att vissa uppgifter lämnas till bl.a. en polismyndighet. Bestämmelsen bör ändras så att sekretessen bryts gentemot Polismyndigheten.

Regeringen föreslår i propositionen En ny kameraövervakningslag (prop. 2012/13:115) att en ny paragraf, 32 kap. 3 a §, ska införas i OSL. Även detta är en sekretessbrytande bestämmelse, som innebär att den sekretess som gäller för enskilda personliga förhållanden som har inhämtats genom kameraövervakning inte hindrar att uppgifter i vissa fall lämnas till bl.a. en polismyndighet. Bestämmelsen bör ändras så att sekretessen bryts gentemot Polismyndigheten. Eftersom även Säkerhetspolisen har uppgifter av sådant slag att det kan vara aktuellt att inhämta material som dokumenterats genom kameraövervakning bör regeln om sekretessgenombrott även gälla i förhållande till Säkerhetspolisen.

Lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

I 4 § lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet anges vilka som har möjlighet att inrikta denna verksamhet. Till dessa hör bl.a. Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen. Båda utgör i dag delar av Rikspolisstyrelsen. När Rikspolisstyrelsen upphör är det nödvändigt att ändra den nu aktuella paragrafen. Såvitt gäller Säkerhetspolisen behövs ingen ändring, men däremot behöver benämningen Rikskriminalpolisen, som inte kommer att finnas i den nya polisorganisationen, bytas ut mot benämningen på motsvarande verksamhetsenhet i den nya organisationen.

Av propositionen Polisens tillgång till signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (prop. 2011/12:179) framgår att syftet med att låta Rikskriminalpolisen få inrikta signalspaning i

försvarsunderrättelseverksamhet är att förbättra Rikskriminalpolisens möjlighet att få uppgifter om utländska förhållanden på strategisk nivå avseende grov gränsöverskridande brottslighet som kan hota väsentliga nationella intressen.

Polisorganisationskommittén föreslår att Polismyndigheten ska ha ett huvudkontor och att det i instruktionen för myndigheten pekas ut två avdelningar som ska finnas. En av dessa är en nationell operativ avdelning, som ska ha till uppgift att leda och samordna viss operativ verksamhet samt att upprätthålla specialistkompetens inom vissa områden. Avdelningen i fråga ska enligt förslaget bedriva sådan verksamhet som i dag utförs av Rikskriminalpolisen (se SOU 2012:13 s. 272 f.).

För att behålla samma begränsade krets som får inrikta signalspaning som i dag (se prop. 2011/12:179 s. 21 f.) bör den nationella operativa avdelningen pekas ut som berättigad att inrikta signalspaning. Någon saklig ändring i förhållande till vad som gäller i dag är det således inte fråga om.

5 Andra författningsändringar

5.1 Sekretess i ärenden om avskiljande från utbildning

5.1.1 Allmänt om offentlighets- och sekretessregleringen

Grundlagsregleringen

Offentlighetsprincipen innebär att allmänheten och massmedierna ska ha insyn i statens och kommunernas verksamhet. När det mer allmänt talas om offentlighetsprincipen åsyftas i första hand rätten att ta del av allmänna handlingar. Denna princip regleras numera i 1949 års tryckfrihetsförordning (TF).

Vad som avses med allmän handling framgår av 2 kap. TF. Med handling förstås framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. En handling är allmän, om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen eller upprättad hos myndigheten. En handling anses inkommen till en myndighet, när den anlänt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare tillhanda. I fråga om upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel anses den inkommen till en myndighet när den har gjorts tillgänglig för myndigheten med tekniska hjälpmedel som myndigheten förfogar över. En handling anses upprättad hos en myndighet när den har expedierats. En handling som inte har

expedierats anses upprättad när det ärende till vilket den hänförs har slutbehandlats hos myndigheten eller om handlingen inte hänförs till ett visst ärende, när den har justerats av myndigheten eller på annat sätt färdigställts.

Rätten att ta del av allmänna handlingar får enligt 2 kap. 2 § första stycket TF begränsas bara om det är påkallat med hänsyn till vissa intressen, bl.a. rikets förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation, myndighets verksamhet för inspektion, kontroll och annan tillsyn samt skyddet för enskilda personliga och ekonomiska förhållanden. En sådan begränsning ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om så i ett visst fall anses lämpligare, i en annan lag vartill den förstnämnda lagen hänvisar. Efter bemyndigande i en sådan bestämmelse får regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet (2 kap. 2 § andra stycket TF). Den särskilda lag som avses är offentlighets- och sekretesslagen (2009:400; OSL). Tillämpningsföreskrifter finns i offentlighets- och sekretess-förordningen (2009:641; OSF).

Offentlighets- och sekretesslagen

Sekretess innebär inte bara begränsningar av rätten att ta del av allmänna handlingar utan även ett förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av allmän handling eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL). Sekretess innebär således både handlingssekretess och tystnadsplikt. Till den del sekretessbestämmelserna innebär tystnadsplikt medför de en begränsning av yttrandefriheten enligt regeringsformen eller enligt den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

En sekretessbestämmelse består i regel av tre huvudsakliga rekvisit, dvs. förutsättningar för bestämmelsens tillämplighet. Dessa rekvisit anger sekretessens föremål, dess räckvidd och dess styrka.

Sekretessens föremål är den information som kan hemlighållas och anges i lagen genom ordet ”uppgift” tillsammans med en mer eller mindre långtgående precisering av uppgiftens art, t.ex. uppgift om enskilds personliga förhållanden. En sekretessbestämmelses räckvidd bestäms normalt genom att det i bestämmelsen preciseras att sekretessen för de angivna uppgifterna bara gäller i en viss typ av ärende, i en viss typ av verksamhet eller hos en viss myndighet. Några få sekretessbestämmelser gäller utan att räckvidden är begränsad. Uppgiften kan då hemlighållas oavsett i vilket ärende, i vilken verksamhet eller hos vilken myndighet den förekommer.

Sekretessens styrka bestäms i regel med hjälp av s.k. skaderekvisit. Man skiljer i detta sammanhang mellan raka och omvända skaderekvisit. Vid raka skaderekvisit är utgångspunkten att uppgifterna är offentliga och att sekretess bara gäller om det kan antas att en viss skada uppstår om uppgiften lämnas ut. Vid det omvända skaderekvisitet är utgångspunkten den omvända, dvs. att uppgifterna omfattas av sekretess. Vid ett omvänt skaderekvisit får uppgifterna således endast lämnas ut om det står klart att uppgiften kan röjas utan att viss skada uppstår. Sekretessen enligt en bestämmelse kan även vara absolut, dvs. de uppgifter som omfattas av bestämmelsen ska hemlighållas utan någon skadeprovning om uppgifterna begärs ut.

5.1.2 Ärenden om avskiljande av studerande

Förslag: Sekretess ska gälla i ärenden om avskiljande av den som studerar vid polisprogrammet för uppgifter om enskilds hälsotillstånd och andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider betydande men om uppgiften röjs. Sekretess ska inte gälla beslut i ärendet. För uppgift i allmän handling ska sekretessen gälla i högst femtio år.

I socialtjänstlagen och patientsäkerhetslagen införs sekretessbrytande regler som innebär att socialtjänsten och hälso- och sjukvården utan hinder av sekretess får lämna de uppgifter som behövs för att avgöra ett ärende om avskiljande från polisprogrammet.

Avskiljande från högskoleutbildning

När det gäller studenter som genomgår högskoleutbildning föreskrivs i 4 kap. 6 § högskolelagen (1992:1434) att regeringen får meddela föreskrifter om att en student tills vidare ska avskiljas från utbildningen i vissa fall. Grund för avskiljande kan vara att studenten lider av psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika, eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. En ytterligare förutsättning för avskiljande är att det på grund av ett sådant förhållande bedöms föreligga en påtaglig risk att studenten kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen.

I 23 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400; OSL) föreskrivs att sekretess gäller i ärenden om avskiljande av en studerande från högskoleutbildning, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärendet. I förarbetena anfördes som skäl för att införa en sekretessregel att, även om de intressen som bär upp offentlighetsprincipen gör sig starkt gällande i ärenden om avskiljande, det bör finnas vissa möjligheter att belägga uppgifter med sekretess, eftersom det regelmässigt rör sig om mycket ömtåliga uppgifter om den studerandes personliga förhållanden (prop. 1987/88:41 s. 27). Vidare framhölls att det skulle vara mycket otillfredsställande om sekretessbelagda uppgifter som lämnas till Högskolans avskiljandenämnd från sjukvården och socialtjänsten helt skulle sakna skydd i ärenden om avskiljande. Inte heller skulle det finnas något skydd för de uppgifter som den studerande lämnade

muntligen inför nämnden. Mot den bakgrunden infördes en särskild sekretessregel i den då gällande sekretesslagen (1980:100). Intresset av insyn gjorde att sekretessregeln utformades med ett kvalificerat rakt skaderekvisit. Sekretessregeln har i sak oförändrad har förts över till OSL.

När det gäller högskolestuderande infördes samtidigt regler som innebär att hälso- och sjukvården och socialtjänsten trots sekretess kan lämna ut sådana uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning. De sekretessbrytande reglerna finns numera i 6 kap. 15 § patientsäkerhetslagen (2010:659) och 12 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453). Regeringen ansåg att sådana uppgifter var nödvändiga för att Högskolans avskiljandenämnd skulle kunna pröva avskiljandefrågor på ett tillfredsställande sätt. Intresset av att nämnden fick tillgång till information från andra verksamhetsområden i dessa mycket speciella ärenden ansågs därför väga tyngre än intresset av skydd för den personliga integriteten (prop. 1987/88:41 s. 25). Enligt 11 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister ska uppgifter ur belastningsregistret lämnas ut till Högskolans avskiljandenämnd när denna överväger att avskilja en student från utbildningen.

Avskiljande från polisutbildning

Polisutbildningen, som inte är en traditionell högskoleutbildning, bedrivs av Rikspolisstyrelsen. Den regleras i polisutbildningsförordningen (1999:740) och omfattar bl.a. grundutbildningen för polismän, polisprogrammet. Rikspolisstyrelsen beslutar i ärenden om avskiljande av studenter från polisprogrammet (7 § förordningen). I ett sådant ärende får styrelsen, om det kan bli fråga om avskiljande på grund av att studenten lider av en allvarlig psykisk störning eller missbrukar alkohol eller narkotika, vid behov uppmana studenten att låta sig undersökas av den läkare som anvisas. Rikspolisstyrelsens beslut i ärenden om av-

skiljande eller avstängning får överklagas till personalansvarsnämnden vid styrelsen (10 § förordningen).

Rikspolisstyrelsen har i en skrivelse till regeringen påpekat att det finns samma behov av sekretess i ärenden om avskiljande eller avstängning av polisstudenter som av högskolestuderande (dnr Ju 2009/6436/L4). Styrelsen pekar på reglerna om avskiljande i 7 § polisutbildningsförordningen och om avstängning av den studerande i avvaktan på att ärendet avgörs slutligt i 8 § förordningen. Dessa regler motsvarar i princip vad som gäller för högskolestuderande. Däremot finns det inte någon sekretessregel som tar sikte på ärenden om avskiljande eller avstängning av polisstudenter.

Av Rikspolisstyrelsens skrivelse framgår att de utredningar som hittills har gjorts i ärenden om avstängning eller avskiljande kan ha många olika orsaker, men att det till övervägande del handlar om brottsmisstankar, omhändertagande på grund av berusning eller upprepade trafikförseelser. Ungefär en fjärdedel av ärendena har lett till avstängning eller avskiljande, medan övriga ärenden resulterat i någon form av samtal eller en varning (jfr 6 § polisutbildningsförordningen).

Enligt Rikspolisstyrelsen kan det under utredningen av ett ärende komma fram mycket personliga och känsliga uppgifter som kan vara till skada såväl för den som utreds som personer i dennes omgivning, t.ex. anhöriga. Rikspolisstyrelsen föreslår därför att en sekretessregel som motsvarar 23 kap. 6 § OSL införs för att tillgodose behovet av sekretess. Styrelsen har inte föreslagit några sekretessbrytanderegler för personal inom hälso- och sjukvården eller för socialtjänsten.

En ny sekretessregel bör införas

Polisutbildningen är inte en högskoleutbildning och regleras därför i en särskild förordning. Reglerna om avskiljande och avstängning skiljer sig också åt på det sättet att det ställs högre krav för att kunna skilja en högskolestuderande från sin utbild-

ning än för att skilja en polisstudent från polisprogrammet. I den framtida polisorganisationen kommer den prövning av frågor om avskiljande som Rikspolisstyrelsen i dag ansvarar för att ligga på Polismyndigheten.

En grundtanke bakom offentlighets- och sekretessregleringen är att sekretess inte ska gälla för uppgifter, om det inte verkligen behövs. De skäl som anfördes för att införa en sekretessregel i ärenden om avskiljande eller avstängning från högskoleutbildning gör sig dock i lika hög grad gällande när det gäller polisstudenter som högskolestuderande. Det är viktigt att ärenden om avskiljande eller avstängning kan utredas ordentligt och att den som berörs av frågan inte – på grund av bristfälligt sekretesskydd – avstår från att lämna uppgifter som kan vara viktiga för avgörandet. De uppgifter som kan aktualiseras kan vara mycket känsliga personliga uppgifter, exempelvis uppgifter om psykisk sjukdom. Även om det finns ett starkt intresse av insyn i ärenden om avstängning eller avskiljande är det inte rimligt att studerande som befinner sig i likartade livssituationer har så olika skydd för sina personliga förhållanden som dagens reglering innebär.

En viktig fråga är om sekretessen enligt 21 § kap. 1 § OSL – som tillkommit efter det att den särskilda regeln om sekretess i ärenden om avskiljande från högskoleutbildning infördes – kan täcka det sekretessbehov som finns i nu aktuella avskiljandeärenden. Enligt den paragrafen gäller sekretess för uppgift som rör enskilds hälsa eller sexualliv, bl.a. uppgifter om missbruk och sexuell läggning och uppgifter om sexualbrott. Sekretessen gäller under förutsättning att det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Ifrågavarande sekretess täcker delvis samma område som 23 kap. 6 § OSL. Den täcker emellertid inte exempelvis uppgifter om andra brott än sexualbrott, uppgifter om ordningsstörande beteende eller om omhändertagande av berusade personer. Sådana uppgifter är typiskt sett av intresse i ett avskiljandeärende och är enligt Rikspolisstyrelsen vanligt förekommande i dessa ärenden. Sekretessen i 21 kap. 1 § OSL är således inte tillräcklig för att fylla det behov som Rikspolisstyrelsen påtalar.

Mot den nu angivna bakgrunden bör det införas sekretess i ärenden om avskiljande av den som studerar vid polisprogrammet för uppgifter om hälsotillstånd och andra personliga förhållanden.

Sekretessen bör gälla med ett kvalificerat rakt skaderekvisit och utformas på samma sätt som sekretessregeln för avskiljande från högskoleutbildning. På så vis görs en rimlig avvägning mellan sekretessintresset och det starka insynsintresse som typiskt sett måste anses föreligga i aktuella ärenden. Sekretess bör således gälla endast om det kan antas att polisstudenten eller någon närstående till honom eller henne lider betydande men om uppgiften röjs. Sekretess bör med hänsyn till insynsintresset inte gälla beslut i ärendet. Sekretessen i en allmän handling bör, liksom för högskolestuderande, gälla i högst femtio år.

Eftersom den nya sekretessregeln föreslås utformas på samma sätt som sekretessen i ärenden om avskiljande av högskolestuderande, bör den nya sekretessregeln arbetas in i 23 kap. 6 § OSL.

För att regleringen ska få avsedd effekt bör också, på samma sätt som när det gäller högskolestuderande, det införas sekretessbrytande regler för personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, så att dessa trots gällande sekretess kan lämna ut sådana uppgifter om en studerande som behövs för prövningen av ett ärende om avskiljande eller avstängning från polisprogrammet. Regleringen bör utformas efter mönster av vad som gäller för högskolestuderande.

Tystnadsplikten enligt 23 kap. 6 § OSL inskränker inte meddelarfriheten. Det finns inte något skäl att göra en annan bedömning beträffande ärenden om avskiljande från polisprogrammet.

5.2 Regler om överklagande

5.2.1 Inga enhetliga överklaganderegler

Polisen avgör årligen ett mycket stort antal förvaltningsärenden. Det finns inte några enhetliga regler för hur enskilda ska överklaga förvaltningsbeslut som fattas inom polisorganisationen. Man kan dock urskilja två huvudlinjer beträffande beslut inom den lokala polisorganisationen. Den ena är att beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol, antingen med stöd av 22 a § förvaltningslagen (1986:223) eller en särskild överklaganderegler. Den andra huvudlinjen är att beslut enligt en uttrycklig regel överklagas till länsstyrelsen. Vissa typer av beslut överklagas genom en särskild regel till någon annan instans. Detta gäller exempelvis beslut i utlänningsärenden som normalt överklagas till migrationsdomstol. För en närmare redovisning av reglerna om överklagande av beslut som har fattats inom polisorganisationen, se SOU 2012:78, del I, s. 37 f. och 41 f.

Rikspolisstyrelsens beslut överklagas huvudsakligen till allmän förvaltningsdomstol. I förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen finns emellertid en generell regel som innebär att Rikspolisstyrelsens beslut får överklagas till regeringen, om inte något annat följer av en annan bestämmelse än 22 a § förvaltningslagen eller en bestämmelse som hänvisar till förvaltningslagen. Det finns även exempel på andra beslut av styrelsen som får överklagas till regeringen.

Överklagandereglerna skiljer sig åt även i andra avseenden än när det gäller överklagandeinstans. Vissa av de beslut som överklagas till länsstyrelsen har denna som slutinstans, medan beslut av länsstyrelsen i andra fall får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. I de fall där beslut av länsstyrelsen får överklagas till förvaltningsdomstol krävs som regel prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten, men inte heller i detta avseende är reglerna enhetliga. Fristen för att överklaga en polismyndighets beslut kan också variera. Denna brist på enhetlighet torde

främst bero på att polisens uppgifter är spridda på många olika författningar, av vilka vissa är ålderdomliga och sällan tillämpas.

Som tidigare nämnts (avsnitt 3) behandlar Polisorganisationskommittén inte frågan om det finns något behov av att modernisera överklagandereglerna eller att göra dessa mera enhetliga.

5.2.2 Behöver reglerna om överklagande ändras?

Bedömning: De regler om överklagande som avviker från gängse regler för överklagande av förvaltningsbeslut behöver ses över.

Skälen för bedömningen: Vid ett flertal tillfällen, senast i propositionen En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess (prop. 2012/13:45), har regeringen föreslagit förändringar som syftar till mera enhetliga regler när det gäller överklagande inom förvaltningsprocessen. Inför omorganisationen av polisen bör på motsvarande sätt reglerna om överklagande ses över, i syfte att begränsa antalet överklaganderegler som avviker från vad som normalt gäller för förvaltningsbeslut. Även reglerna om överklagande till regeringen bör ses över.

Ett viktigt skäl för enhetliga regler är att detta underlättar både för den beslutande myndigheten och för den enskilde. Om reglerna skiljer sig åt för olika ärendetyper – och det inte finns något naturligt skäl för en sådan skillnad – finns det bl.a. risk för att felaktiga uppgifter om överklagande kan orsaka den enskilde onödigt besvär och rättsförluster.

Utgångspunkten bör vara att överklaganderegler som avviker från gängse principer bör finnas endast i de fall där detta är motiverat på grund av polisverksamhetens särart eller av något annat särskilt skäl.

5.2.3 Överklagande till länsstyrelsen

Förslag: Polismyndighetens beslut ska som huvudregel överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till länsstyrelsen.

Skälen för förslagen

Bakgrunden till nuvarande reglering

Fram till mitten av 1980-talet var länsstyrelsen högsta polismyndighet i länet. Före år 1991 ansvarade länsstyrelsen dessutom för tillsynen över polisverksamheten. Före de omfattande processreformerna i förvaltningsdomstol (bl.a. förskjutningen nedåt i instansordningen och införandet av tvåpartsprocess) var det vanligt att beslut som meddelats av en förvaltningsmyndighet först överprövades av länsstyrelsen innan de överklagades till domstol. Detta gällde även vissa beslut av polismyndighet. Länsstyrelsens roll som mellaninstans mellan den beslutsfattande myndigheten och förvaltningsdomstol har dock successivt tagits bort på de flesta områden.

I en del äldre författningar finns det emellertid alltjämt regler om att vissa beslut som fattas inom polisorganisationen ska överklagas till länsstyrelsen. Det gäller bl.a. överklagande enligt 8 a § lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd, 9 a § lagen (1938:121) om hittegods, 22 § lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse, 8 § lagen (1979:357) om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg och 12 § lagen (1983:1097) med vissa bestämmelser om larmanläggningar m.m.

Det finns även överklaganderegler i förordningar som anger att beslut fattade av en polismyndighet överklagas till länsstyrelsen. Som exempel kan nämnas 3 § kungörelsen (1969:590) om ersättning vid förundersökning i brottmål.

När ett ärende överklagas till länsstyrelsen gäller förvaltningslagens regler om handläggningen, medan en allmän förvalt-

ningsdomstol tillämpar förvaltningsprocesslagen (1971:291). I allmän förvaltningsdomstol har den enskilde större möjligheter att få sin sak prövad vid en muntlig förhandling. Dessutom är den myndighet som först beslutade i saken den enskildes motpart i processen (7 a § förvaltningsprocesslagen). En tvåpartsprocess anses innebära fördelar både för den enskilde och för det allmänna, bl.a. genom att en sådan process ger bättre förutsättningar för att en fråga blir allsidigt belyst. Rätten ska också se till att ett mål blir så utrett som saken kräver och verka för att nödvändig komplettering av utredningen görs. Rätten har även möjlighet att själv hämta in kompletterande utredning (8 § förvaltningsprocesslagen). Regeringen har nyligen föreslagit att rättens utredningsansvar ska förtydligas (prop. 2012/13:45 s. 113). Ett beslut i allmän förvaltningsdomstol får som regel överklagas, men i de flesta fall krävs det prövningstillstånd för ett överklagande till kammarrätten.

Överklagande till allmän förvaltningsdomstol ska vara huvudregeln

Sedan länge har det ansetts att instansordningen ska bygga på en funktionsfördelning mellan beslutsmyndigheter på skilda nivåer. Tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i första instans. Inom det förvaltningsrättsliga området fattar i många fall en förvaltningsmyndighet det första beslutet. Tyngdpunkten inom förvaltningsrätten ligger hos denna förvaltningsmyndighet, som också är skyldig att ompröva sitt beslut när det finns skäl att ändra beslutet (27 § förvaltningslagen). Detta gäller dock endast vissa typer av beslut inom polisorganisationen, eftersom 8–30 §§ förvaltningslagen inte gäller i polisens brottsbekämpande verksamhet.

Reglerna om att beslut av en polismyndighet överklagas till länsstyrelsen har som framgått historiska rötter. Någon systematisk genomgång har inte gjorts av vilka regler som gäller för överklagande av förvaltningsbeslut inom polisorganisationen,

utan det har främst varit i samband med andra lagändringar som frågan om överklagandeinstans har väckts. Reglerna om länsstyrelsen som överklagandeinstans för beslut inom polisorganisationen har på detta sätt successivt ersatts med regler om överklagande till allmän förvaltningsdomstol (se bl.a. prop. 2008/09:227 s. 22).

Det fåtal lagar som föreskriver att en polismyndighets beslut alltjämt överklagas till länsstyrelsen bör som huvudregel ändras så att besluten i stället överklagas till allmän förvaltningsdomstol. De skäl som ursprungligen låg bakom att beslut av en polismyndighet skulle överklagas till länsstyrelsen har inte längre bärkraft, eftersom länsstyrelsens uppgifter när det gäller polisverksamheten i princip har upphört. Vidare innebar den allmänna förvaltningsrättsreformen att man införde ett system där en förvaltningsmyndighets beslut normalt överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Kammarrättens roll är främst att överpröva förvaltningsrättens avgöranden. Högsta förvaltningsdomstolen är sista instans och har som huvuduppgift att skapa vägledning för rättstillämpningen, dvs. att vara prejudikatinstans. Denna instansordning bör gälla även för en polismyndighets beslut. Något allmänt behov av en mellaninstans mellan polismyndigheten och allmän förvaltningsdomstol finns inte i dag. Mot den bakgrunden bör som huvudregel en polismyndighets beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till länsstyrelsen. Ändringar med den innebörden bör därför göras i överklaganderegler i 8 a § lagen med vissa bestämmelser om sjöfynd, 22 § lagen om hotell- och pensionatsrörelse, 8 § lagen om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg och 12 § lagen med vissa bestämmelser om larmanläggningar m.m.

När det gäller 9 a § lagen om hittegods kan noteras att den överklagandebestämmelsen föregicks av ett förslag om att polismyndighetens beslut skulle överklagas till allmän förvaltningsdomstol (prop. 1984/85:215 s. 15 f.). Trots att förslaget fick ett positivt remissutfall valde regeringen att frångå detta, sedan Kammarrätten i Göteborg påpekat att ersättningsfrågor enligt 3 § lagen om hittegods i vissa fall kan bli föremål för prövning

vid allmän domstol. Olägenheten med att skapa en möjlighet till dubbel domstolsprövning av samma hittegodsfråga ledde till att det i stället infördes en regel om överklagande till länsstyrelsen, som också skulle vara slutinstans. Då fanns en generell regel i 8 kap. 1 § polisförordningen (1984:730) som angav att polismyndighets beslut överklagades till länsstyrelsen. Som tidigare anförts har länsstyrelsen inte längre samma roll när det gäller polisverksamheten. Det finns inte heller skäl att hysa större farhågor för en dubbel domstolsprövning, eftersom det rör sig om ett fåtal ärenden. Mot den bakgrunden bör även 9 a § lagen om hittegods ändras så att Polismyndighetens beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till länsstyrelsen.

Reglerna i lagen om sjöfynd och lagen om hittegods innebär att polismyndighetens beslut får överklagas till länsstyrelsen men att länsstyrelsens beslut inte får överklagas. I övriga berörda lagar föreskrivs att länsstyrelsens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol men att det krävs prövningstillstånd i kammarrätten. Frågan är då om det i konsekvens med dagens reglering bör införas ett fullföljdsförbud till kammarrätten när det gäller överklagande enligt lagen om sjöfynd och lagen om hittegods eller om det är tillräckligt med krav på prövningstillstånd i kammarrätten. Det är svårt att se något sakligt skäl att särbehandla just dessa beslut. Verksamhetens särart motiverar inte heller regler som avviker från de gängse inom förvaltningsprocessen. Den lämpligaste lösningen är således att förvaltningsdomstolens beslut bör kunna överklagas men att det bör krävas prövningstillstånd i kammarrätten.

Ett skäl för att behålla särskilda regler om överklagande till länsstyrelsen kan vara att länsstyrelsen är överklagandeinstans i förhållande även till andra myndigheter enligt samma lagstiftning. Så är bl.a. fallet när det gäller reglerna om överklagande till länsstyrelsen i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. I 10 kap. 5 § den lagen föreskrivs att ett beslut av en räddningsledare om fullgörande av tjänsteplikt enligt 6 kap. 1 § eller om ingrepp i annans rätt enligt 6 kap. 2 § får överklagas till länsstyrelsen. Eftersom även företrädare för andra myndigheter än polisen

berörs av regeln finns det i detta fall skäl att behålla den nuvarande regeln om överklagande.

5.2.4 Överklagande till regeringen

Förslag: Möjligheten att överklaga till regeringen enligt lagen om hotell- och pensionatsrörelse upphävs.

Säkerhetspolisens beslut får överklagas till regeringen, om något annat inte följer av en annan bestämmelse än 22 a § förvaltningslagen eller en bestämmelse som hänvisar till förvaltningslagen. Detta regleras i instruktionen för myndigheten.

Bakgrund

Enligt 33 § förordningen med instruktion för Rikspolisstyrelsen får styrelsens beslut överklagas till regeringen, om något annat inte följer av en annan bestämmelse än 22 a § förvaltningslagen eller en bestämmelse som hänvisar till 22 a § förvaltningslagen. Regleringen innebär att i de fall där det, i en författning som innehåller rätt för Rikspolisstyrelsen att fatta beslut i en viss fråga, varken finns någon överklaganderegler eller ett förbud mot överklagande (och beslutet är av den karaktären att det kan överklagas) får beslutet överklagas till regeringen. Som exempel på författningar som saknar särskilda överklaganderegler kan nämnas lagen (1974:191) om bevakningsföretag och förordningen (1989:149) om bevakningsföretag m.m.

Regeln om överklagande i 33 § instruktionen för Rikspolisstyrelsen tillkom i anslutning till att den generella rätten till domstolsprövning av förvaltningsbeslut infördes. Eftersom det är fråga om en förordningsregel finns det inte några förarbeten eller andra källor som kan kasta ljus över vilka beslut överklaganderegeln tar sikte på och vilka överväganden som gjordes när den infördes.

Sedan den nu aktuella regeln tillkom har endast några få typer av beslut överklagats till regeringen med stöd av denna. Det rör sig framför allt om överklagande av Rikspolisstyrelsens beslut angående tillämpningen av styrelsens föreskrifter om förvaring av vapen och överklagande av Rikspolisstyrelsens beslut angående tillämpningen av styrelsens föreskrifter om utbildning för väktare.

Som tidigare nämnts är länsstyrelsen i vissa fall överklagandeinstans när det gäller beslut som fattats inom polisorganisationen. Det finns även exempel på att länsstyrelsens beslut i sådana ärenden får överklagas till regeringen (22 § andra stycket lagen om hotell- och pensionatsrörelse). I det fallet är dock överklaganderegeln obsolet, eftersom den materiella bestämmelse som den hänvisar till är upphävd sedan länge.

Polisorganisationskommittén lämnar i sitt första betänkande förslag till en ny instruktion för Polismyndigheten. I denna förslår kommittén – utan att i sak beröra frågan – att regleringen i 33 § instruktionen för Rikspolisstyrelsen med oförändrat innehåll ska föras över till instruktionen för Polismyndigheten. I avsnittet om överklagandemöjligheter och forumfrågor hänvisas till kommitténs fortsatta arbete (SOU 2012:13 s. 353). I kommitténs betänkande med författningsförslag berörs dock inte frågan vidare. I det betänkande där kommittén förslår att Säkerhetspolisen ska ombildas till en fristående myndighet förslår kommittén likaså – utan att i sak beröra frågan – att en bestämmelse som motsvarar 33 § instruktionen för Rikspolisstyrelsen ska införas i instruktionen för Säkerhetspolisen (SOU 2012:77 s. 42).

Regeringens befattning med förvaltningsärenden och överklaganden

Det har länge varit en allmän strävan att befria regeringen från förvaltningsärenden av löpande art, för att statsråden och departementen ska få möjlighet att ägna mer tid och kraft åt reformarbete, övergripande planering och prioritering. Regeringsformens

regler om formerna för regeringens arbete vilar på förutsättningen att detta ska begränsas till sådana angelägenheter som typiskt sett kräver ett ställningstagande från regeringen eller någon i regeringskretsen. Regeringen ska bara pröva ärenden som kräver ett ställningstagande från regeringen som politiskt organ. Under en följd av år har därför ett stort antal ärendegrupper inom olika förvaltningsområden flyttats över från regeringen till myndigheter under regeringen. Det finns även pågående lagstiftningsarbete med den inriktningen. Se bl.a. prop. 1973:90 s. 184, prop. 1983/84:120 s. 11 f., bet. 1983/84:KU23, prop. 1995/96:31 s. 19, prop. 2006/07:1, utg. omr. 2, s. 40 och prop. 2012/13:151 s. 36 f. Se även Ds 2000:1 s. 43 f. och SOU 2013:4 s. 81 f.

En motsvarande renodling har skett när det gäller överklaganden hos regeringen. Genom propositionen Översyn av förvaltningsprocessen; en allmän regel om domstolsprövning av förvaltningsbeslut m.m. infördes en generell rätt till domstolsprövning av förvaltningsbeslut (prop. 1997/98:101). Den generella lagregeln är 22 a § förvaltningslagen. I propositionen konstaterade regeringen att det i allmänhet bör ankomma på regeringen att pröva överklaganden i frågor där försvars-, ordnings-, säkerhets-, allmänekonomiska eller andra statsnyttosynpunkter är särskilt framträdande, medan förvaltningsdomstolarna huvudsakligen bör befatta sig med sådana mål av rättslig natur som rör förhållanden mellan enskilda inbördes eller mellan det allmänna och enskilda vilkas avgörande kan vara av väsentlig betydelse för den enskilde. I propositionen slog regeringen vidare fast att en generell lagregel om domstolsprövning av förvaltningsbeslut borde införas och att det i fortsättningen skulle krävas uttryckliga regler för överklagande till regeringen (prop. 1997/98:101 s. 65).

Vissa typer av beslut undantogs dock från den generella överklaganderegeln. Hit hör framför allt beslut i administrativa ärenden och i normgivningsärenden. Såvitt gäller normgivningsärenden föreskrivs det numera i 30 § myndighetsförordningen (2007:515) att en myndighets beslut i ärenden om meddelande av

föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen inte får överklagas.

Däremot gjordes inget undantag för beslut i s.k. dispensärenden. Med dispensärenden brukar avses den urgamla rätten att ”gå till kungs”, dvs. att vända sig till regeringen och begära undantag från en av regeringen – eller, efter delegation av regeringen, av myndighet – beslutad föreskrift, där det inte finns någon möjlighet för den enskilde att överklaga tillämpningen i ett enskilt fall (12 kap. 8 § regeringsformen).

Vilka beslut bör i framtiden kunna överklagas till regeringen?

Som nämnts saknar regeln om överklagande till regeringen i 22 § andra stycket lagen om hotell- och pensionatsrörelse praktisk betydelse, eftersom den materiella regel som den hänvisar till upphävdes år 1980. Överklaganderegeln bör därför upphävas.

De ärenden som överklagas med stöd av 33 § instruktionen för Rikspolisstyrelsen är framför allt sådana där styrelsen med stöd av delegation från regeringen har meddelat föreskrifter som riktar sig mot enskilda. I vissa sådana föreskrifter har Rikspolisstyrelsen föreskrivit att den i särskilda fall kan medge undantag från föreskrifterna. Om styrelsen i ett enskilt fall inte medgett undantag från de egna föreskrifterna har den enskildes överklagande överlämnats till regeringen för prövning under hänvisning till överklaganderegeln i 33 § instruktionen.

I ljuset av det systematiska arbete som bedrivits under lång tid i syfte att befria regeringen från förvaltningsärenden och överklaganden finns det anledning att dels närmare analysera frågan om det är nödvändigt att behålla möjligheten till överklagande till regeringen i den utsträckning som gäller i dag inom polisverksamheten, dels hur det påverkar behovet av att behålla möjligheten att överklaga till regeringen om Säkerhetspolisen bryts ut ur Rikspolisstyrelsen och bildar en fristående myndighet.

En viktig aspekt när man övervägt att avlasta regeringen förvaltningsärenden av löpande art har varit om det är en fråga som väckts av en enskild och som skulle lämpa sig bättre för handläggning i annan ordning. Motsvarande synsätt bör tillämpas på överklaganden hos regeringen.

I ärenden hos regeringen har den enskilde inte någon möjlighet att själv framföra sin sak inför beslutsfattaren. Regeringens ärenden avslutas med beslut, men eftersom regeringen inte har någon formell skyldighet att motivera sina beslut ger dessa normalt inte besked om hur regeringen har resonerat eller vilka närmare skäl som ligger bakom ett avslag eller bifall. Regeringens beslut kan inte heller överklagas, däremot kan de i vissa fall prövas. Den möjligheten är dock begränsad. För en enskild kan det därför vara mer förmånligt att få sin sak prövad av domstol än av regeringen.

I den nya polisorganisationen kommer Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna att slås samman till en myndighet. Bara ett mindre antal av alla de förvaltningsbeslut som meddelas inom polisorganisationen härrör från Rikspolisstyrelsen och av dessa är det bara en del som omfattas av den nu aktuella överklaganderegeln. Om man, som Polisorganisationskommittén föreslår, utan någon ändring i sak överför den nuvarande regeln om överklagande till regeringen till instruktionen för Polismyndigheten skulle konsekvensen bli att väsentligt fler beslut än i dag kan komma att omfattas. Kommittén har inte presenterat någon analys av vad förslaget skulle kunna innebära.

En utveckling mot att väsentligt fler förvaltningsbeslut kan överklagas till regeringen är inte önskvärd av de skäl som nyss har redovisats. Det är således nödvändigt att välja en annan lösning än den som kommittén föreslår.

Ett alternativ skulle kunna vara att begränsa tillämpningsområdet för överklaganderegeln t.ex. på det sättet att beslut som grundas på föreskrifter som Polismyndigheten själv har beslutat får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Med en sådan lösning skulle de överklaganden som hittills avgjorts av regeringen troligen kunna undvikas. Till viss del skulle dock proble-

men kvarstå. Det skulle alltså finnas förvaltningsbeslut som skulle kunna överklagas till regeringen och som inte är av sådan karaktär att de bör prövas av ett politiskt organ. En så generell utformad överklaganderegler som det här är fråga om kan också komma att generera nya ärendetyper som kan överklagas till regeringen, om polisen får nya eller ändrade arbetsuppgifter. En regel vars utformning kan försvaras när den avser enbart den centrala förvaltningsmyndighetens beslut är således inte acceptabel i en enmyndighetslösning.

Mot den nu angivna bakgrunden vore det olämpligt med en regel om att Polismyndighetens beslut får överklagas till regeringen i de fall där det inte finns andra överklaganderegler.

När det gäller Säkerhetspolisen gör sig helt andra aspekter gällande. Säkerhetspolisens verksamhet har ett väsentligt större inslag av säkerhets- och försvarsfrågor, vilket typiskt sett är sådana frågor som kan behöva avgöras av regeringen. Vidare är behovet av att kunna hantera kvalificerad sekretess även vid ett överklagande väsentligt större i Säkerhetspolisens verksamhet. I den mån förvaltningsbeslut meddelade av Säkerhetspolisen får anses vara överklagbara (jfr prop. 1997/98:101 s. 62), är det därför rimligt att behålla den nuvarande ordningen att besluten, om det inte finns en särskild överklaganderegler, överklagas till regeringen. Det sagda innebär att det, som Polisorganisationskommittén föreslår, i den nya instruktionen för Säkerhetspolisen bör införas en regel som motsvarar 33 § instruktionen för Rikspolisstyrelsen om Säkerhetspolisen bryts ut för att bilda en självständig myndighet.

5.3 Vapenregister

5.3.1 Reglerna om vapenregister

Den nuvarande regleringen av vapenregister tillkom år 1999 och finns i 2 kap. vapenlagen (1996:67). Regleringen innebär att personuppgiftslagen (1998:204) gäller för handläggningen av vapen-

ärenden. För registreringen i vapenregister gäller både personuppgiftslagen, de från personuppgiftslagen avvikande bestämmelser som finns i vapenlagen samt vissa utpekade regler i polisdatalagen. Regleringen är således komplex.

Frågan om polisdatalagens tillämplighet på vapenregister togs upp till behandling i propositionen Integritet och effektivitet i polisens brottsbekämpande verksamhet, som innehöll förslaget till den nuvarande polisdatalagen (prop. 2009/10:85). Vad gällde frågan om regleringen av vapenregister borde ingå i tillämpningsområdet för den nya lagen framhölls att den frågan inte hade behandlats i det betänkande och den departementspromemoria som låg till grund för den nya lagstiftningen. Regeringen valde att inte föreslå någon materiell förändring av regleringen om vapenregister men ansåg att en tydligare lagteknisk konstruktion var nödvändig (prop. 2009/10:85 s. 76). Av det skälet anges i 1 kap. 2 § tredje stycket polisdatalagen (2010:361) i vilken utsträckning lagen gäller för vapenregister. Eftersom den tidigare gällande polisdatalagens regler om utlämnande av personuppgifter och uppgiftsskyldighet omfattade även uppgifter i vapenregister ansågs att detsamma borde gälla den nya lagen.

Enligt 2 kap. 17 och 18 §§ vapenlagen ska det finnas dels lokala, dels centrala vapenregister som ska föras med hjälp av automatiserad behandling. De lokala vapenregistren ska föras av polismyndigheterna och de centrala registren av Rikspolisstyrelsen. För samtliga vapenregister gäller enligt 2 kap. 20 § vapenlagen att de har till ändamål dels att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen, dels att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen. Några närmare regler om de lokala vapenregistrens innehåll har inte utfärdats, utöver vapenlagens regler om registrering av vissa uppgifter som rör hemvärnspersonal.

Ett *lokalt vapenregister*, som enligt 2 kap. 17 § vapenlagen ska finnas hos varje polismyndighet, ska innehålla uppgifter om tillståndspliktiga vapeninnehav och om beslut enligt vapenlagen. Enligt förarbetena ska registren innehålla den information som

behövs för hanteringen av vapenärenden, t.ex. personuppgifter på dem som sökt tillstånd att inneha vapen och uppgifter om vapen, vapendelar m.m. samt tillståndsbeslut.

Ett lokalt vapenregister ska enligt 2 kap. 17 § vapenlagen även innehålla uppgifter om personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Uppgifter om vilka vapen det är fråga om får dock inte registreras. Ett lokalt register får inte heller användas för att göra automatiserade sammanställningar över personer som tillhör hemvärnets personal.

De lokala vapenregistren innehåller i dag bl.a. uppgifter om ansökningar om tillstånd till att inneha vapen, polismyndighetens beslut angående ansökningarna, vapentillstånd av olika slag, vapnens typ, fabrikat, modell och kaliber samt överlåtarens namn och person- eller organisationsnummer.

De *centrala vapenregistren* ska enligt 2 kap. 18 § vapenlagen vara tre separata register; vapeninnehavarregistret, vapenregistret och vapenhandlarregistret.

Vapeninnehavarregistret ska innehålla uppgifter om personer och organisationer som meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition eller tillstånd att låna skjutvapen. Registret bygger på uppgifter från de lokala vapenregistren. Vidare registreras på samma sätt som i lokala vapenregister uppgifter om personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden.

I *vapenregistret* finns uppgifter om de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats. Där registreras också uppgifter om vapentyp, tillverkningsnummer eller motsvarande, fabrikat, modell och kaliber. Tillståndspliktiga vapendelar registreras på samma sätt som tillståndspliktiga vapen. Registret bygger på uppgifter från de lokala vapenregistren. Registret innehåller även uppgifter om skjutvapen som har upphittats eller anmälts stulna eller förkomna.

Vapenhandlarregistret ska innehålla uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd att bedriva handel med vapen. Vidare ska det finnas uppgifter om dels fysiska per-

soner som har ett betydande inflytande över en sådan juridisk person, dels personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare ansvara för sådan verksamhet. Där registreras även uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Registret bygger på uppgifter från de lokala vapenregistren. Vapenhandlarregistret omfattar inte den som driver handel med skjutvapen enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

De centrala vapenregistren får enligt 2 kap. 19 § vapenlagen inte samköras med varandra.

I 2 kap. 21 § vapenlagen föreskrivs att bestämmelserna i personuppgiftslagen om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter i vapenregister enligt 2 kap. 17–20 §§ eller enligt sådana föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § j vapenlagen.

Enligt 1 kap. 2 § polisdatalagen – som gäller vid behandling av personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet vid polismyndigheterna och Rikspolisstyrelsen – gäller den lagen inte när personuppgifter behandlas i vapenregister med stöd av vapenlagen, om inte detta särskilt anges i vapenlagen. Enligt 2 kap. 22 § vapenlagen gäller bestämmelserna om utlämnande av personuppgifter och uppgiftsskyldighet i 2 kap. 14 och 15 §§ polisdatalagen vid behandling av personuppgifter i vapenregister.

5.3.2 Tidigare överväganden och förslag om vapenregister

Propositionen Vapenregister

När det inrättades centrala vapenregister – vilket ska ses mot bakgrund av att det tidigare fanns drygt 100 lokala vapenregister – motiverades detta framför allt med att centrala register skulle effektivisera polisens arbete med att följa upp meddelade vapentillstånd och att sådana register skulle vara av stor betydelse för

polisens verksamhet att förebygga, upptäcka och utreda brott (prop. 1998/99:36 s. 15 och 17).

Skälen för att de centrala vapenregistren delats upp i tre separata register är enligt förarbetena att det inte ska vara möjligt att ur de centrala registren närmare utläsa vilka slags vapen en viss person eller organisation har rätt att inneha. För att ytterligare minska risken att registrerad information kommer i orätta händer och kan sammanställas på ett sätt som utgör ett hot, t.ex. för registrerade vapeninnehavare, föreskrevs att de centrala registren inte får samköras med varandra (prop. 1998/99:36 s. 19).

Propositionen Genomförande av FN:s vapenprotokoll

I november 2000 antog Förenta nationernas (FN) generalförsamling, genom resolution 55/25, konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och två tilläggsprotokoll till detta. I maj 2001, genom resolution 55/255, antog generalförsamlingen ett tredje tilläggsprotokoll till konventionen, vapenprotokollet. Sverige har tillträtt såväl konventionen som tilläggsprotokollen. Genom prop. 2010/11:72 anpassades den svenska lagstiftningen till kraven i FN:s vapenprotokoll. I vapenprotokollet ställs bl.a. krav på att vissa uppgifter om vapen dels ska registreras, dels bevaras viss minsta tid. I propositionen behandlades också behovet av lagändringar med anledning av rådets direktiv om ändring av rådets direktiv av den 18 juni 1991 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (91/477/EEG).

I propositionen föreslogs inga ändringar i reglerna om vapenregister. Regeringen konstaterade att det inte finns några bestämmelser om gallring av vapenregister i vapenlagen och att därför 9 § personuppgiftslagen är tillämplig på registren. Regeringen gjorde bedömningen att det var förenligt med denna bestämmelse att bevara uppgifter i vapenregister på det sätt som FN:s vapenprotokoll och vapendirektivet kräver, dvs. upp till 20 år (prop. 2010/11:72 s. 48).

Departementspromemorian Vissa frågor om vapenlagen

I mars 2009 fick en särskild utredare i uppdrag att utreda vissa frågor rörande vapenlagstiftningen. I departementspromemorian Vissa frågor om vapenlagen (Ds 2010:6) föreslår utredaren att det centrala vapenregistret ska få samköras med det centrala vapeninnehavarregistret i ett ärende som avser tillstånd att inneha skjutvapen, om sökanden och vapnets överlåtare är bosatta i olika län. Samma möjligheter att samköra register föreslår utredaren ska finnas när överlåtelse sker mellan företag eller mellan företag och privatperson och företagen har sitt säte i olika län eller företaget har sitt säte i ett annat län än det där privatpersonen är bosatt (Ds 2010:6 s. 115 f.). Som skäl för att samkörning bör tillåtas i de angivna fallen anger utredaren att samkörning skulle effektivisera polisens arbete och att sådan behandling bara skulle komma att aktualiseras i begränsad omfattning. Syftet med samkörning är att förenkla handläggningen av enskilda tillståndsärenden.

Promemorian har remissbehandlats (dnr Ju2010/3907/L4). Flertalet av de remissinstanser som uttalar sig angående förslaget är positiva till att tillåta samkörning. Rikspolisstyrelsen förordar att samkörning ska tillåtas i större utsträckning än vad utredaren föreslår. Styrelsen pekar bl.a. på behovet för lokala polismyndigheter att kunna samköra uppgifter som ett led i kontrollen av vapenhandlare. Datainspektionen uttrycker viss tveksamhet och framhåller att skälet till att samkörning inte tillåts är säkerhetsaspekter och att utredaren inte i tillräcklig utsträckning utrett säkerhetsriskerna och integritetsriskerna. Datainspektionen påpekar vidare att begränsad samkörning borde innebära att effektivitetsvinsterna är små. Sveriges advokatsamfund manar till försiktighet med samkörning men ser samtidigt fördelar med en snabbare handläggning.

Det nu aktuella förslaget i promemorian har inte lett till någon lagstiftning.

Betänkandet Skärpningar i vapenlagstiftningen

Utredningen om skärpningar i vapenlagstiftningen föreslår i betänkandet Skärpningar i vapenlagstiftningen (SOU 2013:7) att det ska införas ytterligare ett nationellt register (registret över auktoriserade föreningar). Detta ska enligt förslaget innehålla uppgifter om de föreningar som ska auktoriseras på visst sätt enligt de nya regler i vapenlagen som utredningen föreslår. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling.

5.3.3 Polisorganisationskommitténs betänkande

Polisorganisationskommittén framhåller att bildandet av en sammanhållen polismyndighet aktualiserar frågan om att samordna de olika vapenregistren, men att detta är en fråga som förutsätter beredning där frågor om integritet, effektivitet och registersäkerhet behöver vägas mot varandra. Kommittén anser att frågan om en samordning bör övervägas närmare under genomförandefasen av arbetet med den nya polismyndigheten. Kommittén föreslår därför att bestämmelserna om vapenregister med oförändrat innehåll anpassas till den nya organisationen (SOU 2012:78, del I, s. 146). Kommittén föreslår också att 18 kap. 16 § OSL anpassas till den nya organisationen.

Den enda myndighet som yttrat sig över kommitténs förslag till ändringar i vapenlagen är Rikspolisstyrelsen, som motsätter sig att vapenregistren även i fortsättningen ska vara uppdelade på flera register i stället för ett nationellt.

5.3.4 Dagens system för vapenregister

Såväl de lokala som de centrala vapenregistren utgör i dag integrerade delar av ett enda datasystem som förs av Rikspolisstyrelsen. Polismyndigheterna för således inga egna vapenregister. Datasystemet i fråga innehåller också ett ärendehanteringssy-

stem för handläggning av vapenärenden (VÄS). Uppgifterna i de olika vapenregistren förvaras fysiskt tillsammans, men åtskiljs genom olika tekniska åtgärder och behörighetsbegränsningar. Varje polismyndighet har enbart tillgång till de uppgifter som hänför sig till den egna myndigheten och som således bildar det lokala vapenregistret.

Den som söker i exempelvis det centrala vapeninnehavarregistret får veta om en viss person är vapeninnehavare, men det beror på vilken polismyndighet som har beviljat tillståndet om ytterligare information blir tillgänglig. Är personen registrerad i ett annat lokalt register erhålls inga uppgifter utöver denna. För att ta reda på om personen har ett aktuellt tillstånd att inneha vapen och vilket eller vilka vapen det rör sig om måste man kontakta någon som är behörig att söka i den berörda myndighetens lokala vapenregister. Om personen har fått tillståndet beviljat av den polismyndighet där sökningen görs kan närmare information fås om tillståndshavarens vapen m.m.

En effekt av systemet med ett avdelat vapenregister för varje polismyndighet och att det inte är tillåtet att samköra de centrala vapenregistren är att en överlåtelse av ett vapen över en gräns mellan polismyndigheter medför att kontroll inte kan ske med hjälp enbart av registren. Vapenhandläggaren vid den myndighet där tillstånd att inneha vapnet söks måste därför kontakta någon med motsvarande behörighet vid den andra myndigheten för att göra vissa av de kontroller som krävs inför ett beslut i ett tillståndsärende. Problem kan också uppstå om polisen ska verkställa ett omedelbart omhändertagande av vapen enligt 6 kap. 4 § vapenlagen och tillstånd till vapeninnehav har meddelats av en annan polismyndighet. Likaså kan ett vapen som påträffas vid brott inte omedelbart lokaliseras till rätt ägare om tillståndet att inneha vapnet handhas av en annan polismyndighet än den som påträffat vapnet.

Rikspolisstyrelsen planerar att ta ett nytt system för hantering av vapenärenden och registrering i vapenregister i drift i november 2013. Detta system är uppbyggt enligt samma principer som det system som används för närvarande.

5.3.5 Behöver regleringen av vapenregister ändras?

Bedömning: Den nuvarande regleringen av vapenregister måste ses över.

Skälen för bedömningen: Regleringen av vapenregister utgår från dagens polisorganisation med i princip en polismyndighet i varje län. Som framgått av avsnitt 5.3.2 och 5.3.4 medför detta redan i dag hinder mot en rationell handläggning av vapenärenden. Det kan även vara ett hinder i annan polisverksamhet, t.ex. om någon som är registrerad som innehavare av vapen i en annan del av landet uppträder på sådant sätt att frågan om omedelbart omhändertagande av vapen kan aktualiseras. Det är då viktigt att snabbt kunna få uppgift om det är fråga om pluggade vapen eller vapen som kan vålla stor skada. Uppdelningen på lokala register tillsammans med förbudet mot samkörning av centrala register medför också problem att snabbt kunna spåra innehavare av vapen som påträffas eller misstänks ha använts vid grova brott.

Frågan är om omorganisationen av polisen medför att reglerna om vapenregister bör ändras utöver de anpassningar som Polisorganisationskommittén föreslår. Eftersom ett huvudskäl till omorganisationen är att avlägsna hinder som kan begränsa polisens effektivitet kommer frågan om hur förvaltningsärendena ska hanteras i fokus. Vapenärenden är en av de största enskilda grupperna av förvaltningsärenden inom polisen. Enligt uppgift handlägger polisen omkring 120 000 vapenärenden per år. Både den nuvarande regleringen och den anpassning som kommittén föreslår (som innebär att ansökan om tillstånd enligt vapenlagen ska göras i det län där sökanden är folkbokförd, eller, om det är fråga om en näringsidkare, har sitt säte) medför en geografisk styrning. Även om kommitténs förslag inte förutsätter att den fortsatta handläggningen behöver ske där ansökan görs, finns det en betydande risk att denna kommer att styras av geografiska hänsyn.

Utgångspunkten för reformen är att polisen i så stor utsträckning som möjligt ska kunna besluta sin egen organisation. Ett viktigt led i detta arbete är att möjliggöra för polisen att kunna besluta att vissa arbetsuppgifter ska handläggas i en annan del av organisationen än den som rent geografiskt ligger närmast till hands. Mot den bakgrunden finns det skäl att överväga om de nuvarande reglerna om vapenregister är ändamålsenligt utformade.

Ett annat skäl till att regleringen bör ses över materiellt är den ändring i 2 kap. 6 § regeringsformen som trädde i kraft den 1 januari 2011. Den innebär att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Bestämmelsen kan vara tillämplig bl.a. på omfattande register över personuppgifter. I förarbetena till bestämmelsen framhålls att vid bedömningen av hur ingripande intrånget är hänsyn ska tas bl.a. till hur känsliga uppgifterna är, ändamålet med behandlingen och mängden av uppgifter. Där påpekas vidare att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll normalt bör regleras i lag (prop. 2009/10:80 s. 183). Vapenregistren anses tillhöra de register som kräver lagform. En övergångsbestämmelse till grundlagsändringen innebär att om det redan finns regler på ett visst område behåller dessa sin giltighet fram till utgången av år 2015, även om de inte i alla avseenden uppfyller den nya grundlagsbestämmelsens krav. Det finns även mot den bakgrunden skäl att överväga om regleringen av vapenregister behöver kompletteras i något avseende.

5.3.6 Finns det skäl att ha både lokala och centrala vapenregister i den nya organisationen?

Förslag: I den nya polisorganisationen ska det inte finnas lokala vapenregister. De nationella vapenregistren ska finnas kvar med i huvudsak oförändrat innehåll.

Skälen för förslaget

Den nuvarande registerstrukturen hämmar utvecklingen

En grundläggande fråga när det gäller vapenregister är om det i den nya organisationen finns behov av både lokala och centrala register. Om så inte är fallet behöver även frågan om den nuvarande registerstrukturen medför hinder mot en effektivare polisverksamhet övervägas.

I remissvaret över Polisorganisationskommitténs förslag motsätter sig Rikspolisstyrelsen att vapenregistren även i fortsättningen ska vara uppdelade på flera lokala register i stället för ett nationellt. Styrelsen anger dock inga skäl för sin inställning.

Den nuvarande registerstrukturen utgår från att varje polismyndighet har ett eget lokalt vapenregister och att dessa i sin tur bildar underlaget för de centrala vapenregistren. Polisen har inte något praktiskt behov av att behålla lokala register för handläggningen av vapenärenden när polismyndigheterna slås samman till en myndighet. Inte heller några andra verksamhetsskäl talar för att behålla de lokala vapenregistren.

I dag är den geografiska uppdelningen av registren en hämmande faktor vid handläggningen av vapenärenden. Den medför exempelvis att den som handlägger ett tillståndsärende, och som behöver uppgifter om vapentillstånd som meddelats av en annan polismyndighet, enbart kan få den informationen vid direktkontakt med en handläggare med motsvarande behörighet vid den andra myndigheten, eftersom var och en bara har tillgång till uppgifter som rör den egna myndigheten. Om man behåller den

nuvarande registerstrukturen omöjliggör man i praktiken för polisen att vid behov omfördela arbetsuppgifter från en del av landet till en annan eller att centralisera eller omlokalisera vissa arbetsuppgifter.

Vapenärendena, som är en av de största grupperna av förvaltningsärenden som polisen handlägger, uppgår som tidigare nämnts till ca 120 000 per år. Mot den bakgrunden är det viktigt att inte sätta upp onödiga hinder mot att handläggningen av sådana ärenden tillfälligt eller permanent kan koncentreras till de enheter som är bäst lämpade för uppgiften. Om alla vapenärenden även fortsättningsvis styrs mot en inledande handläggning länsvis utgör detta ett sådant hinder, vilket också Polisorganisationskommittén framhåller. Detta skulle motverka syftena med omorganisationen. Från effektivitetssynpunkt finns det således starka skäl att ta bort kravet på lokala vapenregister.

Kan de lokala vapenregistren tas bort?

Enligt artikel 4.4 i rådets direktiv av den 18 juni 1991 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (91/477/EEG), vapendirektivet, ska medlemsstaterna senast den 31 december 2014 föra antingen ett centraliserat eller decentraliserat register som garanterar behöriga myndigheter tillgång till de register där varje uppgift som omfattas av direktivet bevaras. Detta åtagande medger således att det bara finns nationella register.

Det enda sakskäl som kan anföras för att behålla nuvarande registerstruktur är att det anses olämpligt att samla en stor mängd uppgifter om vapenfrågor i ett register. Syftet med lokala vapenregister var att av skäl som rör allmän ordning och säkerhet samt försvarssäkerhet hindra att alla uppgifter om vapeninnehav samlades i ett enda register när registreringen digitaliserades. Detta byggde till stor del på den tidens farhågor för integritetsintrång och den syn på säkerhetsrisker med omfattande register som var förhärskande då. Som framgått av redovisningen för hur dagens vapenregister är uppbyggda är dessa redan integrerade i

samma datasystem. De lokala registren innebär således en form av dubbelregistrering. Det bör också tillfogas att de tre största polismyndigheterna – Stockholm, Västra Götaland och Skåne – har ett så stort geografiskt respektive befolkningsmässigt underlag att beteckningen lokala vapenregister kan te sig missvisande. Skillnaden mellan dagens lokala vapenregister och de centrala registren är alltså inte så stor som man skulle kunna tro.

Att i lagstiftning permanenta en registerstruktur som hör samman med en viss organisation minskar flexibiliteten och strider mot hur man allmänt ser på it-frågor i dag. Det har såvitt känt under de år som vapenregister har förts automatiserat – och som i praktiken den lagtekniska lösning som nu föreslås har tillämpats – inte framkommit några säkerhetsproblem som hör samman med denna struktur. Tekniska förbättringar och en ökad medvetenhet bland dem som behandlar personuppgifter gör att det inte finns anledning att hysa farhågor om försämrad säkerhet om man ändrar registerstrukturen. Mot den nu angivna bakgrunden är säkerhetsaspekten således inte något bärande skäl för att behålla nuvarande författningsreglering.

Med dagens tekniska system finns det dessutom goda förutsättningar att i samma utsträckning som för närvarande begränsa tillgången till uppgifter i vapenregister. Övervägande skäl talar därför för att inte längre ha några lokala vapenregister.

Förslaget att det inte längre ska finnas lokala vapenregister medför att det i framtiden bara kommer att finnas en typ av register, som då lämpligen kan benämnas nationella vapenregister.

Tillgången till uppgifter i registren

I dag har en polisman i yttre tjänst eller en brottsutredare möjlighet att göra viss sökning i vapenregistren. En sådan sökning kan t.ex. avse ett visst vapens serienummer. Om vapnet är registrerat på en person som är bosatt inom verksamhetsområdet för den polismyndighet där polismannen tjänstgör, kan polismannen

få fullständig information om innehavaren och dennes eventuella övriga vapen. Inom den egna myndigheten kan polismannen också få fram uppgifter om vapentillstånd och vapeninnehav genom att söka på ett visst personnummer. Sådana upplysningar kan behövas t.ex. när polisen planerar att företa tvångsåtgärder mot en person.

Om det endast finns nationella register blir det nödvändigt att överväga andra utgångspunkter för behörigheten än det förhållandet att tjänstemannen tillhör en viss geografisk enhet. Det är från integritetssynpunkt inte rimligt att ge alla polismän lika omfattande tillgång till uppgifter i de nationella registren som de i dag har till uppgifter i sina lokala vapenregister. Om man avvecklar de lokala registren måste detta föregås av en noggrann bedömning av vilka befattningshavare inom polisen som bör ges tillgång till uppgifter i de nationella vapenregistren, utöver de som handlägger vapenärenden, och hur tillgången lämpligen bör begränsas. Den naturliga begränsningen av tillgången till uppgifter i vapenregister som de lokala registren medför måste skapas på annat sätt. Frågor om förbättrat integritetsskydd behandlas i avsnitt 5.3.8.

Innehållet i registren

Eftersom de centrala vapenregistren i allt väsentligt innehåller samma information som de lokala finns det inte skäl att förändra innehållet i registren. Detta bör därför i huvudsak vara detsamma som i dag. Det finns dock viss skillnad mellan lokala och centrala vapenregister när det gäller registreringen av uppgifter om hemvärnets personal. Den frågan behandlas i avsnitt 5.3.10.

5.3.7 Behöver innehållet i registren regleras närmare?

Bedömning: Det behöver inte införas några nya lagregler om innehållet i vapenregister.

Skälen för bedömningen: När det gäller specificeringen av vad vapenregistren ska innehålla skiljer sig regleringen mellan lokala och centrala register. Medan det i 2 kap. 18 § vapenlagen anges vilket närmare innehåll de centrala vapenregistren ska ha är motsvarande reglering för lokala vapenregister betydligt mer summarisk. I 2 kap. 17 § vapenlagen anges endast att lokala vapenregister ska innehålla uppgift om tillståndspliktiga vapen och ”beslut enligt denna lag”. I propositionen Vapenregister framhölls att det bör ankomma på regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, att utfärda närmare föreskrifter om bl.a. registrens innehåll, eftersom sådana bestämmelser inte bör ha lagform (prop. 1998/99:36 s. 22). Några sådana föreskrifter har emellertid inte utfärdats.

Det är framför allt regleringen av innehållet i de lokala registren som är knapphändig. Om det inte längre ska finnas några lokala vapenregister finns det inte skäl att införa några nya bestämmelser om innehållet i dessa register. Det finns inte heller skäl att i lag ytterligare precisera innehållet i de nationella vapenregistren.

5.3.8 Förbättrat integritetsskydd

Förslag: Tillgången till uppgifter i vapenregister ska begränsas till vad var och en behöver för att fullgöra sina arbetsuppgifter.

Reglerna i polisdatalagen om personuppgiftsombud och om behandling av känsliga personuppgifter görs tillämpliga på vapenregister.

Skälen för förslagen

Tillgången till uppgifter

En övergång till enbart nationella vapenregister förutsätter att det går att upprätthålla ett lika bra eller bättre integritetsskydd för de uppgifter som finns i registren som med dagens reglering. Det kan bl.a. åstadkommas genom en tydligare lagstiftning.

Beträffande säkerhetsaspekterna bör framhållas att under de nästan 15 år som förflutit sedan vapenregistren lagreglerades har tekniken förbättrats och likaså säkerheten i systemen. När det gäller vapenregister är både säkerheten mot angrepp utifrån och den interna säkerheten viktig. Rikspolisstyrelsen har numera ett avancerat loggningssystem som förebygger att arbetstagare gör sökningar i vapenregistren som inte är tillåtna. Systemet innebär också hög spårbarhet när det gäller enskilda sökningar. Säkerheten mot externa angrepp har också förbättrats.

För närvarande är det cirka 200 personer inom polisen som handlägger vapenärenden och som har behörighet att arbeta med de lokala vapenregistren. Tillgången till uppgifter i vapenregister regleras i dag genom ett system med personliga behörigheter, där varje vapenhandläggare har tillgång till uppgifter i det lokala vapenregistret samt i de centrala registren. Däremot har de inte någon tillgång till uppgifter i andra lokala register. Som tidigare nämnts har polismän tillgång till uppgifter i det lokala vapenregistret, men sökningar i vapenregister förutsätter att det finns behov av detta i ett konkret ärende.

Tillgången till uppgifter i vapenregister bör begränsas och regleras med personliga behörigheter även i framtiden. För att tydliggöra detta bör regleringen i 2 kap. 11 § polisdatalagen göras tillämplig på vapenregister. Det får ankomma på Polismyndigheten att med utgångspunkt i den framtida organisationen finna lämpliga avgränsningar för behörigheten.

Personuppgiftsombud

Den personuppgiftsansvarige får enligt 36 § andra stycket personuppgiftslagen utse ett s.k. personuppgiftsombud. Regleringen är frivillig. Ett personuppgiftsombud, som ska vara en fysisk person, har till uppgift att självständigt se till att den personuppgiftsansvarige behandlar personuppgifter på ett lagligt och korrekt sätt och i enlighet med god sed. I 36–40 §§ personuppgiftslagen finns bestämmelser om personuppgiftsombud.

I 2 kap. 5 § polisdatalagen görs det obligatoriskt för polisen att utse personuppgiftsombud i den brottsbekämpande verksamheten. Mot bakgrund av de förändringar som föreslås beträffande vapenregister och då dessa register också till viss del förs för brottsbekämpande ändamål bör det vara obligatoriskt för polisen att utse personuppgiftsombud även för behandlingen i vapenregister. Detta åstadkoms enklast genom att regleringen i 2 kap. 5 § polisdatalagen görs tillämplig på vapenregister.

Behandling av känsliga personuppgifter

Enligt huvudregeln i 13 § personuppgiftslagen är det i princip förbjudet att behandla känsliga personuppgifter. Med känsliga personuppgifter avses uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller uppgifter om hälsa eller sexualliv. Från denna huvudregel finns ett antal undantag i 15–19 §§ personuppgiftslagen. Den nu aktuella regleringen är tillämplig på vapenregister.

Polisdatalagen ger större utrymme än personuppgiftslagen att behandla känsliga personuppgifter. Enligt 2 kap. 10 § polisdatalagen får uppgifter om en person inte behandlas enbart på grund av vad som är känt om personens ras eller etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv. Om uppgifter om en person behandlas på annan grund får de dock kompletteras med sådana

personuppgifter när det är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen.

Tillstånd att inneha skjutvapen får enligt 2 kap. 5 § vapenlagen endast meddelas om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. I vapenärenden är sökandens personliga förhållanden av intresse. Uppgifter om missbruk eller om nedsatt psykisk förmåga är av stor betydelse. Behandling av känsliga personuppgifter vid handläggning av vapenärenden kan förekomma exempelvis när en läkare anmäler enligt 6 kap. 6 § vapenlagen att en person av medicinska skäl inte är lämpad att inneha vapen. Sådan information aktualiserar frågan om återkallelse av vapentillstånd. Att numera endast personuppgiftslagen är tillämplig vid behandling av känsliga personuppgifter i vapenregister är därmed ett problem, eftersom möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter enligt den lagen är så begränsade.

Även om känsliga personuppgifter som förekommer i vapenärenden ofta torde kunna behandlas med samtycke är så inte alltid fallet. Ett exempel på information som kan behöva behandlas oavsett om vapeninnehavaren samtycker eller inte är sådan medicinsk information som nyss nämnts. Eftersom det finns ett större behov av att kunna behandla känsliga personuppgifter i vapenregister än vad personuppgiftslagen medger, bör detta behov tillgodoses genom att 2 kap. 10 § polisdatalagen görs tillämplig på behandlingen. Härigenom kommer också frågan om behandling av sådana uppgifter att hamna under inte bara Datainspektionens utan också Säkerhets- och integritetsnämndens tillsyn, vilket bidrar till att förstärka integritetsskyddet.

Rättelse och skadestånd

Slutligen bör också den regel i vapenlagen som gör personuppgiftslagens bestämmelser om rättelse och skadestånd tillämpliga på behandlingen av personuppgifter i vapenregister anpassas till den nya regleringen.

Frågor om gallring behandlas i avsnitt 5.3.12.

5.3.9 Sekretess och utlämnande av uppgifter

Förslag: Det införs en sekretessbrytande regel som ger Säkerhetspolisen möjlighet att ta del av uppgifter i vapenregister. Vidare görs sekretessen för uppgifter som hänför sig till uppgifter i vapenregister tillämplig på Säkerhetspolisen. Säkerhetspolisen får medges direktåtkomst till uppgifter i vapenregister.

Bedömning: Det behövs inte några ändringar i övrigt i sekretessregleringen rörande vapenregister, utöver vad Polisorganisationskommittén föreslår.

Skälen för förslaget och bedömningen

Säkerhetspolisens möjligheter att inhämta uppgifter

Vissa utsedda befattningshavare hos Säkerhetspolisen har i dag behörighet att söka i vapenregister på ett begränsat antal uppgifter. Denna behörighet motsvarar i princip vad som gäller för t.ex. en polisman i yttre tjänst vid en polismyndighet. Säkerhetspolisen har samma behov som polisen i övrigt av att ha tillgång till uppgifter i vapenregister, bl.a. i sin verksamhet att upptäcka och avvärja hot mot rikets säkerhet. I arbetet mot terrorism och inhemsk extremism ger uppgifter i vapenregister ledning vid bedömningen av potentiella hot. De uppgifter som Säkerhetspolisen främst har intresse av är uppgifter om namn och personuppgifter på tillståndshavare, uppgifter om deras vapen, tillståndets varaktighet och var tillståndsfrågan har handlagts.

Säkerhetspolisen har ett motsvarande intresse av uppgifter i sin verksamhet att skydda den centrala statsledningen. Säkerhetspolisen får fortlöpande information om personer som uttryckt sig hotfullt mot personer som Säkerhetspolisen har till

ansvar att skydda. För att kunna bedöma vilket hot dessa personer utgör behöver Säkerhetspolisen kunna få uppgifter bl.a. om eventuella vapeninnehav.

En viktig fråga om Säkerhetspolisen bryts ut till en självständig myndighet är hur myndigheten bör få tillgång till uppgifter i vapenregister. Ett alternativ är att Säkerhetspolisen får vända sig till Polismyndigheten med en begäran om att få del av uppgifterna, ett annat är att skapa förutsättningar för att Säkerhetspolisen kan medges direktåtkomst till uppgifter i registren. Den förstnämnda lösningen medför risk att Säkerhetspolisen inte kan få nödvändiga uppgifter lika snabbt i en akut situation som när vissa av dess medarbetare själva kan inhämta uppgifter ur registren. Den nya polisorganisationen är inte avsedd att förändra arbetsfördelningen mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen eller förutsättningarna för var och en av dessa att bedriva sin verksamhet. Mot den bakgrunden bör det öppnas en möjlighet för Polismyndigheten att bevilja Säkerhetspolisen direktåtkomst till vapenregister. Det får ankomma på Polismyndigheten att tillsammans med Säkerhetspolisen närmare avgöra hur Säkerhetspolisens behov av tillgång till uppgifter i vapenregister bör tillgodoses, t.ex. vilka krav som bör ställas på den som får möjlighet att söka i registren.

Sekretess

I avsnitt 5.1.1 finns en allmän bakgrund till sekretessregleringen.

Om Säkerhetspolisen, som i dag utgör en del av Rikspolisstyrelsen, bryts ut till en självständig myndighet är det, med hänsyn till den starka sekretess som råder för uppgifter i vapenregister, också nödvändigt att reglera sekretessen hos Säkerhetspolisen för sådana uppgifter.

Enligt 18 kap. 16 § första stycket OSL gäller sekretess för uppgifter i ärende enligt vapenlagen samt hos en polismyndighet i verksamhet som avser förande av eller uttag ur vapenregister, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att

vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Sekretessen gäller alltså med ett s.k. omvänt skaderekvisit, vilket innebär att det är en presumtion för sekretess. Sekretessen omfattar inte uppgift i vapenregister om namn och adress på den som har tillstånd att bedriva handel med vapen eller att ta emot vapen för översyn eller reparation. Polisorganisationskommittén föreslår att sekretessregeln anpassas till den nya organisationen på så sätt att den görs tillämplig på Polismyndigheten. Eftersom Säkerhetspolisen föreslås få tillgång till uppgifter i vapenregister genom direktåtkomst bör sekretessregeln även göras tillämplig på Säkerhetspolisen. Med en sådan lösning kommer sekretessen för vapenregister inte att försämrats vid omorganisationen av polisen. En sekretessbrytande bestämmelse om att Säkerhetspolisen har rätt att få tillgång till uppgifter i vapenregister bör också införas.

Sekretessen enligt 18 kap. 16 § OSL inskränker inte meddelarfriheten. Någon ändring i detta avseende föreslås inte.

I 18 kap. 16 § andra stycket punkten 1 OSL föreskrivs att sekretess gäller hos Rikspolisstyrelsen under samma förutsättningar som hos en polismyndighet för uppgifter som hänför sig till vapenregister. Bestämmelsen, som ursprungligen infördes för att Rikspolisstyrelsen skulle förse de lokala vapenregistren med aktuella folkbokföringsuppgifter, blir överflödigt när Rikspolisstyrelsen slås samman med polismyndigheterna, eftersom sekretessen i paragrafens första stycke kommer att vara tillräcklig. Den punkt som avser sekretess hos Rikspolisstyrelsen bör därför upphävas.

Utöver vad Polisorganisationskommittén föreslår behövs inte några andra ändringar av sekretessregleringen rörande vapenregister.

5.3.10 Registrering av vapen som förvaras hemma hos hemvärnspersonal

Förslag: I vapeninnehavarregistret ska det finnas uppgifter om hemvärnsmän som motsvarar de som för närvarande finns i lokala vapenregister. Samma begränsningar som i dag ska gälla för behandling av uppgifter om hemvärnsmän.

Skälen för förslaget: Det finns särskilda regler om registrering i lokala vapenregister och det centrala vapeninnehavarregistret av vissa personer som tillhör hemvärnets personal. Enligt 17 § förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. ska Försvarsmakten informera berörd polismyndighet om sådana militära skjutvapen som har tilldelats hemvärnspersonal och som förvaras i bostäder.

Enligt 2 kap. 17 § andra stycket vapenlagen ska lokala register innehålla uppgifter om personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Uppgifter om vilka vapen som har tilldelats dessa får dock inte registreras. Den som tillhör hemvärnets personal antecknas således enbart som vapeninnehavare i det lokala registret. Ett lokalt register får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över personer som tillhör hemvärnets personal. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att hemvärnets organisation kartläggs och saboteras. Ett annat syfte är att skydda enskilda personer som tillhör hemvärdet och deras familjer (prop. 1998/99:36 s. 22).

I 2 kap. 18 § första stycket 1 vapenlagen föreskrivs att det centrala vapeninnehavarregistret bl.a. ska innehålla uppgifter om personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Det får dock inte av registret framgå att en registrerad person tillhör hemvärnets personal.

I takt med att hemvärnets personal har reducerats, omfattar registreringen i polisens vapenregister betydligt färre hemvärnsmän i dag än tidigare.

Det polisiära syftet med registreringen är att skapa en fullständig överblick över vilka personer som förvarar vapen i bostaden. Registreringen har även betydelse för Försvarsmakten, eftersom den skapar förutsättningar för att polisen ska kunna underrätta Försvarsmakten om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen. Polisen är enligt 6 kap. 7 § vapenlagen skyldig att omedelbart underrätta Försvarsmakten om det kommer fram sådana omständigheter, t.ex. om någon i hemvärnets personal vid upprepade tillfällen omhändertas enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer.

Som redovisats i avsnitt 5.3.6 föreslås att det inte ska finnas några lokala vapenregister. Den registrering av hemvärnspersonal som görs med stöd av 2 kap. 17 § vapenlagen upphör därmed. Det blir då nödvändigt att anpassa regleringen i 2 kap. 18 § vapenlagen. En lämplig lösning är att i princip lyfta över den reglering som rör lokala vapenregister till den nationella nivån. Det innebär att uppgifter om vilka vapen som Försvarsmakten har tilldelat en hemvärnsman inte bör registreras i polisens vapenregister och att det inte heller i fortsättningen bör vara tillåtet att med hjälp av uppgifterna i vapenregister göra sammanställningar av vilka hemvärnsmän som finns. På samma sätt som i dag bör alltså datasystemet innehålla tekniska spärrar som förhindrar att sammanställningar över hemvärnsmän kan göras (jfr prop. 1998/99:36 s. 22). Det kan även finnas skäl att överväga om det bör införas ytterligare tekniska begränsningar i systemet, t.ex. sökbegränsningar, vad gäller uppgifter om hemvärnets personal, mot bakgrund av att det i fortsättningen bara kommer att finnas nationella register. Det får ankomma på Polismyndigheten att i samråd med Försvarsmakten överväga om det kan behövas ytterligare sådana tekniska begränsningar.

5.3.11 Samkörning av vapenregister

Förslag: Förbudet mot samkörning av vapenregister upphävs.

Skälen för förslaget: I dag tillåts inte samkörning mellan de centrala vapenregistren. Skälet till att denna reglering valdes var att ett förbud mot samkörning ansågs minska risken ytterligare för att registrerad information kommer i orätta händer. När vapenregistren författningsreglerades ansågs säkerhetsaspekterna väga tyngre än intresset av den ytterligare effektivitetsvinst som en möjlighet till samkörning skulle innebära (prop. 1998/99:36 s. 19). Att ett förbud mot samkörning infördes bör också ses mot bakgrund av dåtidens syn på registerlagstiftning, där det var vanligt med den sortens inskränkningar i rätten att behandla personuppgifter.

Frågan om samkörning av vapenregister måste ses i ett annat ljus om det inte finns några lokala vapenregister. Då finns det inte behov av den typ av samkörning som föreslås i Ds 2010:6 (se avsnitt 5.3.2). Det förslaget bör således inte genomföras om polisen bara har nationella register.

Däremot väcks frågan om det är rimligt att behålla det nuvarande förbudet mot samkörning av de nationella registren om det inte längre finns några lokala register. Den information som i dag finns i de nationella vapenregistren härrör från uppgifter ur lokala vapenregister, men delas på nationell nivå upp i tre olika register beroende på vad uppgiften gäller. Uppgifter om vapeninnehav och det vapen som tillståndet till innehav omfattar finns således i olika register. Om man genomför det förslag som Utredningen om skärpningar i vapenlagstiftningen presenterat (se avsnitt 5.3.2) kommer vissa uppgifter att finnas i ett fjärde nationellt register.

Syftet med att inte ha lokala vapenregister är att underlätta handläggningen av vapenärenden. Det är då viktigt att se över regleringen i övrigt, så att inte nya hinder skapas till följd av att de nationella registren är strukturerade på ett annat sätt än de

lokala registren. Ett sådant hinder är det nuvarande förbudet mot samkörning.

För handläggningen av enskilda vapenärenden finns det inget egentligt behov av att kunna samköra de nationella registren. Däremot måste polisen i framtiden kunna samköra registren bl.a. för uppföljning av ärendehandläggningen och för att kunna framställa statistik, eftersom uppgifterna om vapen, vapeninnehavare och vapenhandlare är uppdelade i olika register på nationell nivå. Sådan samkörning kan i viss utsträckning också behövas för kontrollen över vapenhandlare. Vidare bör det finnas möjlighet att i ett enskilt fall samköra registren om det behövs för spaning eller utredning vid vissa grova brott med anknytning till vapen. Som exempel kan nämnas ett attentat riktat mot någon i statsledningen, där det finns behov av att kunna ta fram uppgifter om alla som har tillstånd att inneha vapen av visst slag eller att söka efter uppgifter om vissa vapentyper som kan ha använts vid attentatet.

Det är numera bara ett fåtal författningar som innehåller begränsningar i fråga om samkörning av register eller av vissa uppgifter i register. När det gäller samkörning av vapenregister är det inte i första hand hänsynen till enskildas integritet utan hänsynen till nationell säkerhet som motiverat förbudet mot samkörning. Frågan är om de säkerhetsaspekter som låg bakom det förbud som infördes för närmare 15 år sedan har samma bärkraft i dag. Som framhållits i avsnitt 5.3.6 har man i dag inte samma skäl att hysa farhågor beträffande säkerheten som när vapenregistren digitaliserades.

Mot den nu angivna bakgrunden talar verksamhetsskäl för att upphäva förbudet mot samkörning, medan de skäl som talar emot detta inte har samma styrka som tidigare. Därför bör förbudet mot samkörning upphävas.

Om samkörningsförbudet tas bort bör detta emellertid inte leda till någon avgörande förändring i synen på tillgången till registeruppgifter. Möjligheten att samköra nationella register bör därför förbehållas ett fåtal, särskilt utsedda personer. Detta kan dock regleras på lägre författningsnivå.

5.3.12 Bevarande och gallring

Förslag: Regler om hur länge uppgifter får bevaras i vapenregister införs i vapenlagen. Huvudregeln är att uppgifter om tillstånd eller andra beslut enligt vapenlagen ska gallras när det inte längre finns behov av dem för de ändamål för vilka registren förs. Uppgifter om tillståndspliktiga vapen och vapendelar ska bevaras i 20 år. Uppgifter om hemvärnets personal ska gallras när Försvarsmakten har meddelat att uppgiften inte längre är aktuell.

Skälen för förslagen

Behövs det gallringsregler för vapenregistren?

Vapenlagen innehåller inga regler om gallring av vapenregister och några sådana har inte heller meddelats i förordning. Polisdatalagens gallringsregler är inte tillämpliga, eftersom bara ett fåtal regler i polisdatalagen gäller för vapenregistren. Detta innebär att det är den allmänna regleringen i personuppgiftslagen som gäller för gallring av sådana register. I 9 § första stycket i personuppgiftslagen föreskrivs att personuppgifter inte får bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Eftersom ändamålen med personuppgiftsbehandling i vapenregistren är dels att underlätta handläggningen av ärenden enligt vapenlagen, dels att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till vapen kan det – särskilt med hänsyn till det sistnämnda ändamålet – vara svårt att avgöra hur länge uppgifterna får bevaras. I propositionen Genomförande av FN:s vapenprotokoll gjordes bedömningen att en gallringstid om 20 år är förenlig med regleringen i 9 § personuppgiftslagen (prop. 2010/11:72 s. 48).

Riksarkivet har för historiska ändamål beslutat att uppgifter i vapenregister och i polisens vapenärendehanteringssystem ska bevaras (jfr Riksarkivets föreskrifter RA-MS 2003:16).

Regler om gallring av personuppgifter spelar en viktig roll för skyddet av enskildas integritet. Mot bakgrund av den nya grundlagsregeln (se avsnitt 5.3.5) bör det finnas regler om hur länge uppgifter får bevaras i vapenregister, eftersom det är fråga om register med ett stort antal registrerade och uppgifter som åtminstone delvis kan vara integritetskänsliga. Även säkerhetsskäl kan tala för att vissa uppgifter i registren ska gallras. Mot den bakgrunden bör det införas gallringsregler för vapenregistren. De grundläggande bestämmelserna bör finnas i lag, medan närmare bestämmelser kan meddelas i föreskrifter på lägre nivå.

Det bör betonas att vad som nu diskuteras är behandling av uppgifter i registren. För behandling av uppgifter i vapenärenden bör samma regler som hittills gälla, dvs. att gallringsregeln i 9 § personuppgiftslagen ska tillämpas.

Hur bör reglerna utformas?

I propositionen Integritet och effektivitet i polisens brottsbekämpande verksamhet förs en ingående diskussion om bevarande och gallring av personuppgifter som behandlas i polisiär verksamhet (prop. 2009/10:85 s. 203). Gallring av elektroniska uppgifter kan göras på olika sätt och behöver inte innebära att uppgifterna förstörs utan enbart att de överförs till ett annat medium (a. prop. s. 205 f.). Ett sådant medium kan vara ett digitalt arkiv. Gallring hindrar inte att uppgifter bevaras enligt bestämmelserna i arkivlagen (1990:782).

I den nya polisdatalagen har det dels föreskrivits gallringsregler för vissa typer av uppgifter, dels införts begränsningar i fråga om hur länge sådana uppgifter för vilka det inte finns några uttryckliga gallringsregler får vara tillgängliga i den polisiära verksamheten.

En viktig fråga är om regleringen av hur länge uppgifter får bevaras i vapenregistren bör utformas på traditionellt sätt med vissa angivna tidpunkter då uppgifterna ska gallras eller om man i stället bör bygga vidare på den reglering som gäller för uppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet. Vad som främst talar för att ange uttryckliga gallringsregler är att sådana regler är förhållandevis enkla att tillämpa och vikten ur integritetssynpunkt av att tillgången till uppgifter begränsas. Även den omständigheten att man i polisdatalagen anger gallringsregler för de register som regleras särskilt i lagen talar för den lösningen.

För uppgifter i vapenregistren bör, på samma sätt som i dag, huvudregeln vara att uppgifterna inte får bevaras under längre tid än vad som behövs. En uttrycklig regel om detta bör införas i vapenlagen. Uppgifter om tillstånd eller andra beslut enligt vapenlagen behövs som regel inte längre t.ex. när en tidigare tillståndshavare har avyttrat alla sina vapen. Det måste dock, med hänsyn till regleringen i artikel 4.4 i vapendirektivet finnas kvar uppgifter dels om tillståndspliktiga vapen och vapendelar, dels om ägare och förvärvare i minst 20 år.

Har Polismyndigheten fattat ett beslut om att avslå en begäran om tillstånd att inneha vapen, bedriva handel med vapen eller att bevilja annat tillstånd enligt vapenlagen kan det hävdas att uppgifterna bör gallras, eftersom det inte längre finns något behov av dem för det ursprungliga ändamålet. I den polisiära verksamheten behöver dock sådana uppgifter kunna finnas kvar i registren en tid. Ett av ändamålen med vapenregister är att underlätta handläggningen av vapenärenden och uppgifter av detta slag kan ha stor betydelse om sökanden återkommer med en ny ansökan, vilket uppges vara vanligt. Likaså kan av verksamhetsskäl det vara viktigt att ha kvar en uppgift om återkallelse av tillstånd i registren, eftersom det underlättar handläggningen av framtida vapenärenden.

I vissa fall kan det finnas ett polisiärt behov av att bevara vissa uppgifter även om de inte längre behövs för sitt ursprungliga ändamål men däremot för polisens brottsbekämpande verksamhet. Det gäller t.ex. uppgifter om personer som har bedrivit

vapenhandel. Uppgifter om fysiska personer som har bedrivit vapenhandel respektive om den som har varit föreståndare eller ersättare för föreståndare för en juridisk person som bedrivit sådan verksamhet kan t.ex. vara av intresse i polisens ärendehandläggning och dess brottsbekämpande verksamhet även en tid efter det att verksamheten eller uppdraget för den juridiska personen har upphört.

Som framgått av redovisningen ovan ger huvudregeln om gallring tillräcklig ledning för när uppgifter inte längre får bevaras i polisens ärendehandläggning eller brottsbekämpande verksamhet när det gäller de flesta uppgifter. Beträffande några kategorier av uppgifter bör dock en uttrycklig gallringsregel införas. En sådan är uppgifter om hemvärnets personal. Sådana uppgifter behövs inte för handläggningen av vapenärenden utan syftar enbart till att ge polisen en överblick över vilka personer inom ett visst geografiskt område som får inneha vapen. Dessa uppgifter, som är känsliga från försvarssynpunkt, bör gallras så snart Försvarsmakten har underrättat Polismyndigheten om att uppgifterna inte längre är aktuella.

Regleringen om vapenregister måste givetvis också ta hänsyn till de internationella förpliktelser Sverige har åtagit sig, bl.a. i vapendirektivet. Uppgifter om tillståndspliktiga vapen och vapendelar bör därför, som nyss nämnts, trots den generella gallringsregeln alltid bevaras i 20 år. Likaså ska det enligt vapendirektivet vara möjligt att spåra ägare och förvärvare av vapen under åtminstone 20 år. I åtskilliga fall kommer dock uppgifterna att bevaras betydligt längre, exempelvis om en vapeninnehavare behåller sina vapen i många år.

I vapenregistret registreras även uppgifter om upphittade, stulna och förkomna vapen. När ett stulet eller förkommet vapen har påträffats saknar uppgiften om att vapnet är stulet respektive förkommet aktualitet och bör då kunna gallras. Motsvarande gäller när ägaren till ett upphittat vapen har kunna spåras.

5.4 Væxellagen

Förslag: Möjligheten i 89 § væxellagen att vända sig till polisen för att få upplysningar upphävs.

Skålen för förslaget: En væxel är en fordringshandling som är skriven på visst, i væxellagen (1932:130) närmare angivet, sätt. En vægran att godkåna eller infria en væxel ska enligt 44 § væxellagen styrkas genom en av offentlig myndighet uppråttad handling (protest för uteblivet godkånnande eller bristande betalning). Protest ska ske inom viss tid och på visst sätt. Protest ska enligt 88 § væxellagen tas upp av Kronofogdemyndigheten, en särskild förråttningssman som lånsstyrelsen förordnar eller av notarius publicus. Protest för utebliven accept ska tas upp där væxelbetalaren har sin hemvist och protest för utebliven betalning på væxels betalningsort.

I 88–94 §§ væxellagen anges hur den som vill protestera mot en væxel ska göra. Enligt 89 § ska protesten, om inte annat har överenskommit, tas upp mellan klockan 9 och 19 hos den protesten gäller. Detta ska ske i hans eller hennes affårslokal eller, om han eller hon inte har någon sådan på orten, i hans eller hennes bostad. Om den som protesten gäller inte påträffas, får protesten i stållet tas upp vid affårslokalen eller bostaden. Om denna inte är kånd, och förråttningssmannen inte heller kan få uppgift om den hos ”ortens polismyndighet”, ska detta anmårkas i protesten.

Den nu aktuella bestämmelsen bör ses mot bakgrund av att væxelprotest enligt 88 § væxellagen i dess lydelse år 1932 skulle verkstållas av bl.a. landsfiskalen på orten. Eftersom landsfiskalen hade uppgifter som både polischef, åklagare och utmåtningsman var det naturligt att förråttningssmannen skulle vända sig till polismyndigheten på orten för att få upplysningar om den person som eftersåktes. Den personkånndom som polisen besatt när polisdistrikten var mycket små finns inte numera. I dagens samhälle lär bl.a. tillgången till offentliga uppgifter hos Skatte-

verket och andra myndigheter spela en betydligt viktigare roll än möjligheten att begära upplysningar från polismyndigheten. Bestämmelsen får i denna del närmast betraktas som obsolet och bör därför upphävas.

5.5 Lagen om särskild utlänningskontroll

Förslag: I lagen om särskild utlänningskontroll görs en hänvisning till reglerna om arbetstillstånd i utlänningslagen.

Skälen för förslaget: I lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll (LSU) finns bestämmelser som syftar till att hindra presumtiva terrorister från att komma in eller stanna kvar i Sverige. Lagen innehåller regler om utvisning av sådana utlänningar som bedöms som farliga med hänsyn till risken för terroristhandlingar (se prop. 1990/91:118 s. 30). Lagen syftar också till att skapa utrymme för kontroll i de fall där sådana utlänningar av asylrättsliga skäl ändå måste beredas en fristad här i landet. Lagen hänvisar i stor utsträckning till de bestämmelser som finns i utlänningslagen (2005:716), och som gäller för alla utländska medborgare, men innehåller de särbestämmelser som ansetts nödvändiga för de särskilda syften som lagen om särskild utlänningskontroll ska tillgodose.

I 5 § LSU finns en uttömmande uppräkningslista av de bestämmelser i utlänningslagen som i tillämpliga delar gäller i ärenden enligt LSU. Uppräkningen har justerats vid ett stort antal tillfällen, framför allt i samband med olika ändringar i utlänningslagen.

I 6 kap. 3 § utlänningslagen föreskrivs att arbetstillstånd får ges till en utlänning som har tidsbegränsat uppehållstillstånd, om inte skäl som är hänförliga till syftet med uppehållstillståndet talar mot detta. I förarbetena pekas på att det finns flera former av tidsbegränsade uppehållstillstånd där något arbetstillstånd inte brukar beviljas och inte heller i framtiden ska meddelas. Som exempel på sådana situationer nämns att uppehållstillstånd har

beviljats för tillfälligt besök hos släktingar eller att det har beviljats för studier eller på grund av sjukdom (prop. 2004/05:170 s. 86). Det är således inte självklart att en utlänning som har fått ett tidsbegränsat uppehållstillstånd också bör meddelas arbetstillstånd.

I sin nuvarande lydelse hänvisar LSU inte till reglerna om arbetstillstånd. Det är därför tveksamt om Migrationsverket har möjlighet att bevilja arbetstillstånd för en person som omfattas av lagens bestämmelser men som ändå av något skäl bör få stanna i Sverige. Detta framstår som en brist, eftersom även sådana personer måste ha en möjlighet att försörja sig och eventuella anhöriga.

Skälet till att en utlänning, som omfattas av regleringen i LSU, får stanna i Sverige trots ett utvisningsbeslut är att det inte finns något annat alternativ. Dessa utlänningar beviljas endast tidsbegränsade uppehållstillstånd men kan, på grund av omständigheterna i det enskilda fallet, komma att befinna sig i Sverige under förhållandevis lång tid. De personer som kan vara aktuella för att få arbetstillstånd, trots att de omfattas av regleringen i LSU, är de där utvisningsbeslutet inte kan verkställas (eller där beslutet av särskild anledning inte bör verkställas; jfr 10 § LSU) och där det kan förutses att detta förhållande kan komma att bli varaktigt. I dessa fall bör det vara möjligt för Migrationsverket att bevilja arbetstillstånd för att utlänningen ska kunna försörja sig, eftersom utlänningens situation i dessa avseenden är jämförbar med den som gäller för andra utlänningar som trots utvisningsbeslut får vistas i landet. Med hänsyn till att dessa utlänningars förutsättningar för att delta i samhällslivet varierar, bör det dock alltid göras en bedömning i det enskilda fallet av det lämpliga i att meddela utlänningen arbetstillstånd.

Eftersom det är en lucka i regleringen att hänvisning inte görs till utlänningslagens regler om arbetstillstånd bör, genom ett tillägg i 5 § LSU, reglerna om arbetstillstånd i 6 kap. 3 § utlänningslagen om arbetstillstånd göras tillämpliga.

6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

6.1 Ikraftträdande

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2015.

Skälen för förslaget: Avsikten är att den nya polisorganisationen ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2015. Därmed bör de följändringar som föreslås i denna promemoria träda i kraft vid samma tidpunkt. Eftersom huvudsyftet med omorganisationen av polisen är att skapa en modern och effektiv organisation bör även övriga författningsändringar träda i kraft då.

6.2 Övergångsbestämmelser

Förslag: Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla för överklaganden som kommit in till länsstyrelsen före för ikraftträdandet av de nya reglerna om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. Vidare ska, i fråga om sekretess enligt 18 kap. 16 § OSL, äldre sekretessregler gälla för uppgifter i sådana ärenden där handlingar omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

Bedömning: För övriga föreslagna ändringar krävs inga särskilda övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen: Polisorganisationskommittén föreslår att det införs en särskild lag med anledning av den nya myndighetsorganisationen inom polisen. Syftet med lagen är att överbrygga de problem som alltid uppstår i samband med att myndigheter upphör respektive bildas. Lagen är avsedd att reglera bl.a. att

- de nya myndigheterna övertar handläggningen av pågående ärenden från de myndigheter som upphör,

- handlingar och uppgifter som har lämnats till de myndigheter som upphör anses vara inkomna till den nya myndigheten vid den tidpunkt då de inkom till den myndighet som upphör, och att

- beslut som har meddelats av en myndighet som upphör gäller till den tidpunkt som beslutet anger eller till dess att behörig myndighet med stöd av författning beslutar annat.

Genom att det skapas en särskild lag för att hantera övergångsproblemen finns det inte behov av att införa några övergångsbestämmelser i de många olika lagar som reglerar polisens verksamhet.

När det gäller de lagändringar som innebär att vissa beslut ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till länsstyrelsen är det en rimlig utgångspunkt att sådana överklaganden som kommit in till länsstyrelsen före ikraftträdandet avgörs av denna. Övergångsbestämmelser av denna innebörd bör således införas.

Mot bakgrund av förslaget om ändring i 18 kap. 16 § andra stycket OSL, enligt vilket bl.a. viss sekretess ska upphöra att gälla, bör det införas en övergångsbestämmelse som innebär att äldre bestämmelser alltjämt ska gälla beträffande handlingar som omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet.

7 Konsekvenserna av förslagen

Bedömning: Förslagen medför inga eller endast marginella ekonomiska konsekvenser. Eventuella merkostnader ryms inom befintliga anslag.

Skälen för bedömningen: Vissa av förslagen utgör enbart konsekvensändringar till den nya polisorganisationen i form av namnändringar eller andra lagtekniska anpassningar. Dessa medför inga konsekvenser av vare sig ekonomisk eller annan art.

Förslaget om en ny sekretessregel för ärenden om avskiljande av studerande från polisprogrammet bedöms inte få några ekonomiska eller andra konsekvenser. Detsamma gäller de sekretessbrytande regler som också föreslås.

När det gäller förslagen till ändrade överklaganderegler kommer länsstyrelserna att avlastas vissa överklaganden, men eftersom det är fråga om författningar som sällan tillämpas torde antalet överklaganden vara mycket få. Någon ökad arbetsbelastning för förvaltningsdomstolarna bedöms dessa få överklaganden inte medföra, särskilt som länsstyrelsens beslut redan i dag i de flesta fall får överklagas till förvaltningsdomstol. Någon nämnvärt förändrad arbetsbörda för förvaltningsdomstolarna kan således inte förväntas.

Förslaget att ta bort möjligheten att överklaga till regeringen i vissa fall innebär att regeringen avlastas ärendena, som i stället ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Även här rör det sig om ett litet antal ärenden (färre än 50 ärenden under mer än

ett decennium) och den eventuellt ökade arbetsbelastningen beräknas därför bli försumbar.

När det gäller vapenregister föreslås att det inte ska finnas några lokala vapenregister, vilket medför en förenkling och minskar den administrativa bördan hos Polismyndigheten. Nya regler om åtkomst till uppgifter i registren bör kunna hanteras med befintliga tekniska lösningar. Den gallringsregel som föreslås vara huvudregeln motsvarar vad som gäller i dag genom regleringen i personuppgiftslagen. Inte heller i övrigt bör gallringsreglerna i praktiken medföra annat än marginella förändringar. Förslagen när det gäller vapenregister bör således inte heller föranleda några egentliga merkostnader.

Övriga lagförslag väntas inte medföra några kostnadsökningar.

De eventuella kostnadsökningar som förslagen kan medföra bedöms därför rymmas inom befintliga anslag.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

8 a § Polismyndighetens beslut i frågor som avses i denna lag får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Paragrafen anger hur beslut enligt lagen överklagas. De beslut som det är fråga om rör bl.a. vård och försäljning av det som har bärgats samt utlämnande av det bärgade godset.

Ändringen, som behandlas i avsnitt 5.2.3, innebär att polismyndighetens beslut enligt lagen överklagas direkt till allmän förvaltningsdomstol. För överklagande till kammarrätten krävs, som i de flesta andra fall, prövningstillstånd.

8.2 Förslaget till lag om ändring i växellagen (1932:130)

89 § Protest *ska, om inte* annat överenskommits, *upptas* mellan klockan 9 och 19 hos den protesten gäller, i hans *eller hennes* affärslokal eller, om han *eller hon inte* har *någon* sådan *på* orten, i hans *eller hennes* bostad. *Om den som protesten gäller inte påträffas, får* protesten i stället

upptas vid affärslokalen eller bostaden. Är denna *inte* känd, *ska detta anmärkas* i protesten.

I fråga om tid och plats för att *visa upp växel* till godkännande eller betalning *gäller* vad *som* nu är sagt om protest.

Paragrafen reglerar förfarandet vid protest.

Ändringen i *första stycket*, som behandlas i avsnitt 5.4, består i att möjligheten att begära upplysningar hos polismyndigheten i orten har tagits bort. Vidare har stycket moderniserats språkligt.

I det *andra stycket* har endast språkliga ändringar gjort.

8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegods

9 a § Polismyndighetens beslut i frågor som avses i denna lag får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Paragrafen anger hur beslut enligt lagen överklagas. De beslut som det är fråga om rör bl.a. vård av hittegods och utlämnande av hittegods.

Ändringen, som behandlas i avsnitt 5.2.3, innebär att polismyndighetens beslut enligt lagen överklagas direkt till allmän förvaltningsdomstol. Förvaltningsrättens beslut får överklagas till kammarrätt. För överklagande till kammarrätten krävs, som i de flesta andra fall, prövningstillstånd.

8.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse

22 § Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Paragrafen anger hur beslut enligt lagen överklagas. De beslut som det är fråga om rör bl.a. tillstånd att bedriva hotell- och pensionatsrörelse, återkallelse av sådana tillstånd och godkännande av föreståndare för rörelsen.

Ändringen, som behandlas i avsnitt 5.2.3, innebär att polismyndighetens beslut enligt lagen överklagas direkt till allmän förvaltningsdomstol. För överklagande till kammarrätten krävs, som i de flesta andra fall, prövningstillstånd.

Det tidigare andra stycket i paragrafen, som reglerade överklagande av vissa beslut till regeringen har upphävts, eftersom det inte längre finns några sådana beslut som överklaganderegeln tog sikte på. Ändringen behandlas i avsnitt 5.2.4.

Det tidigare tredje stycket, som reglerade överklagande av länsstyrelsens beslut till allmän förvaltningsdomstol, har också upphävts. Kravet på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten utgör nu andra meningen i paragrafen.

8.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1979:357) om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg

8 § Polismyndighetens beslut *får* överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Beslut enligt denna lag som rör annat än återkallelse av tillstånd *gäller* omedelbart, om *inte* annat föreskrivs. Om det finns särskilda skäl för det, får föreskrivas att beslut om återkallelse av tillstånd *ska* gälla omedelbart.

Paragrafen anger hur beslut enligt lagen överklagas. De beslut som det är fråga om rör bl.a. tillstånd att bedriva försäljning och återkallelse av sådana tillstånd.

Ändringen i *första stycket*, som behandlas i avsnitt 5.2.3, innebär att Polismyndighetens beslut enligt lagen överklagas direkt

till allmän förvaltningsdomstol. För överklagande till kammarrätten krävs, som i de flesta andra fall, prövningstillstånd.

Det tidigare andra stycket har upphävts. Kravet på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten, som tidigare fanns i stycket, har flyttats till det första stycket.

I det *andra stycket* har endast språkliga ändringar gjorts.

8.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1097) med vissa bestämmelser om larmanläggningar m.m.

12 § Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Ett föreläggande enligt 8 § första stycket får inte överklagas särskilt.

Paragrafen anger hur beslut enligt lagen överklagas. De beslut som det är fråga om rör bl.a. tillstånd att bedriva larminstallationsverksamhet och återkallelse av sådana tillstånd.

Ändringen, som behandlas i avsnitt 5.2.3, innebär att polismyndighetens beslut enligt lagen överklagas direkt till allmän förvaltningsdomstol.

Det tidigare andra stycket har upphävts. Kravet på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten har flyttats till det första stycket.

Det *andra stycket* är oförändrat.

8.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

5 § I ärenden enligt denna lag gäller följande föreskrifter i utlänningslagen (2005:716) i tillämpliga delar:

1 kap. 3 b § om EES-medborgare,

1 kap. 13 § om skyndsam handläggning,
3 a kap. 2 § om familjemedlemmar till EES-medborgare,
4 kap. 1–4 §§ om flyktingar och andra skyddsbehövande,
5 kap. 1–1 c, 3–10, 12–16 och 17–19 §§ om uppehållstillstånd,
6 kap. 3 § om arbetstillstånd,
6 a kap. 1–11 §§ om EU-blåkort,
8 kap. 7 a § om utvisning av utlänningar med permanent uppehålls-
rätt, EES-medborgare som har vistats i Sverige under de tio närmast
föregående åren och EES-medborgare som är barn,
8 kap. 17 a § om sådana hänsyn som ska tas till anknytningen till
Sverige, om fråga uppkommit om utvisning av en EES-medborgare eller
en sådan medborgares familjemedlem,
9 kap. 8 § om fotografi och fingeravtryck,
10 kap. 1, 2, 4–11 och 17 §§ om förvar och uppsikt,
12 kap. 1–5, 13 a och 21–23 §§ om verkställighet av beslut om utvis-
ning,
13 kap. 1–7 §§ om muntlig handläggning hos förvaltningsmyndig-
het,
13 kap. 10 § om motivering av beslut,
13 kap. 11 § om tolkersättning,
13 kap. 12 § om rättelse av beslut på grund av oriktig uppgift,
13 kap. 15 och 16 §§ om DNA-analys,
16 kap. 1 § andra stycket om Migrationsöverdomstolen,
17 kap. 1 och 2 §§ om skyldighet att lämna uppgifter,
18 kap. 1 § andra stycket om offentligt biträde för barn, och
19 kap. 1–4 §§ om kostnadsansvar.
Skyldigheten enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen att lämna uppgifter
gäller vid tillämpningen av denna lag även i förhållande till regeringen.

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av de bestämmelser i ut-
länningslagen (2005:716) som i tillämpliga delar gäller vid hand-
läggningen av ärenden enligt förevarande lag. Ändringen be-
handlas i avsnitt 5.5.

I *första stycket* görs ett tillägg som innebär att även bestäm-
melserna i 6 kap. 3 § utlänningslagen om arbetstillstånd vid tids-
begränsat uppehållstillstånd görs tillämpliga. Frågan om att be-

vilja arbetstillstånd kan aktualiseras såväl när utlänningen får stanna i landet på grund av verkställighetshinder som när det föreligger särskilda skäl. Eftersom det beror på omständigheterna om arbetstillstånd bör beviljas, ska en prövning göras i det enskilda fallet. Med tanke på de särskilda omständigheter som ligger till grund för att en utlänning omfattas av lagens tillämpning är det lämpligt att Migrationsverket, innan beslut fattas i frågan, hämtar in synpunkter från Säkerhetspolisen.

Det *andra stycket* är oförändrat.

8.8 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

1 kap.

8 § I fråga om skjutvapen som innehas av staten gäller endast 2 kap. 18–21 och 24–26 §§ *samt* 2 a kap. 5 §. Lagen gäller inte ammunition som innehas av staten.

I fråga om skjutvapen och ammunition som tillverkas för staten gäller endast 2 a kap. 1–4 och 6 §§.

I paragrafen anges vilka bestämmelser i vapenlagen som gäller i fråga om skjutvapen som innehas av staten.

I *första stycket* har dels en anpassning gjorts med anledning av att 2 kap. 17 § har upphävts, dels lagts till hänvisningar till de nya reglerna om gallring av vapenregister.

Det *andra stycket* är oförändrat.

2 kap.

Vapenregister

18 § *Polismyndigheten* ska med hjälp av automatiserad behandling föra separata register över

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition eller tillstånd att låna skjutvapen samt personer som tillhör hemvärnets personal och som av

Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapenregistret) och

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att driva handel med skjutvapen, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en sådan juridisk person som har tillstånd att driva handel med skjutvapen, personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet samt personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation (vapenhandlarregistret).

Av vapeninnehavarregistret *får* inte framgå *vilka vapen som Försvarsmakten har tilldelat någon som tillhör hemvärnets personal. Detta register får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över personer som tillhör hemvärnets personal.*

Säkerhetspolisen får medges direktåtkomst till vapenregister.

Paragrafen reglerar skyldigheten att föra nationella vapenregister, innehållet i dessa och möjligheten att medge direktåtkomst till registren. Ändringarna behandlas i avsnitt 5.3.6 och 5.3.9.

I *första stycket* har ordet "Rikspolisstyrelsen" bytts ut mot "Polismyndigheten". I övrigt är stycket oförändrat.

I det *andra stycket*, som delvis motsvarar andra och tredje styckena i tidigare 2 kap. 17 §, regleras registreringen av hemvärnspersonal som innehar vapen. Eftersom det inte krävs tillstånd för statliga myndigheter att inneha vapen kompletteras på detta sätt registret över personer som innehar vapen som förvaras i bostaden. Det får dock inte framgå av registret vilka vapen det är fråga om. Det är inte heller tillåtet att med hjälp av registret göra sammanställningar över personer som tillhör hemvärnets personal.

Det *tredje stycket* är nytt. Det reglerar Säkerhetspolisens tillgång till uppgifter i vapenregister. Polismyndigheten kan bevilja Säkerhetspolisen direktåtkomst till registren i fråga. Genom regleringen skapas samma möjligheter som i dag för vissa befatt-

ningshavare vid Säkerhetspolisen att söka i vapenregister. För uppgifter som hänför sig till vapenregister gäller enligt 18 kap. 16 § OSL samma sekretess hos Säkerhetspolisen som hos Polismyndigheten.

21 § Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt 18 och 24–26 §§ eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § j.

I paragrafen föreskrivs att reglerna om rättelse och skadestånd i personuppgiftslagen (1998:204) gäller för behandling av personuppgifter i vapenregister. Ändringen, som behandlas i avsnitt 5.3.8, innebär dels en anpassning till att 2 kap. 17 och 19 §§ har upphävts, dels att reglerna om rättelse och skadestånd även omfattar behandling enligt de nya paragraferna om gallring av vapenregister.

23 § Bestämmelserna om personuppgiftsombud i 2 kap. 5 §, om behandling av känsliga personuppgifter i 2 kap. 10 §, och om tillgång till personuppgifter i 2 kap. 11 § polisdatalagen (2010:361) gäller även när personuppgifter behandlas i vapenregister enligt denna lag.

Paragrafen, som är ny, anger vilka ytterligare bestämmelser i polisdatalagen (2010:361), utöver vad som föreskrivs i 22 §, som ska tillämpas på vapenregister. Ändringen behandlas i avsnitt 5.3.8.

Genom hänvisningen till 2 kap. 5 § polisdatalagen blir Polismyndigheten förpliktad att utse personuppgiftsombud för behandlingen av uppgifter i vapenregister.

Vidare ska reglerna i 2 kap. 10 § polisdatalagen om behandling av känsliga personuppgifter tillämpas på behandlingen av personuppgifter i vapenregister. Behandling av känsliga personuppgifter förutsätter både att personuppgifter behandlas på annan grund och att det är absolut nödvändigt att komplettera de behandlade personuppgifterna med känsliga personuppgifter.

Sådan behandling kan aktualiseras exempelvis om det uppkommer fråga om att återkalla en vapenlicens på grund av att personen av medicinska skäl inte längre anses lämpad att inneha vapen. Genom hänvisningen i 2 kap. 10 § polisdatalagen till 9 § blir det också tillåtet att behandla känsliga personuppgifter som förekommer i en handling som har skickats till polisen.

Slutligen gäller även regeln i 2 kap. 11 § polisdatalagen om tillgång till personuppgifter vid behandling av personuppgifter i vapenregister. Enligt den bestämmelsen ska tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Eftersom de uppgifter som finns i vapenregistren är av sådan karaktär att tillgången till dessa bör begränsas så mycket som möjligt, förutsätts Polismyndigheten fortlöpande bevaka att behörigheterna begränsas i tillräcklig utsträckning för såväl de som handlägger vapenärenden som andra befattningshavare inom polisen som behöver tillgång till uppgifter i vapenregister.

Bevarande och gallring

24 § Uppgifter i vapenregister får inte bevaras längre än vad som behövs för något av de ändamål som anges i 20 §.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Paragrafen, som är ny, reglerar tillsammans med 25 § längsta tid för bevarande av uppgifter i vapenregister. Paragrafen är tillämplig på samtliga vapenregister, dvs. vapenregistret, vapeninnehavarregistret och vapenhandlarregistret. Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.12. Bestämmelserna hindrar inte att handlingar arkiveras och gallras enligt arkivlagens (1990:782) bestämmelser.

I *första stycket* finns huvudregeln om hur länge uppgifter får behandlas i vapenregistren. Den föreskriver att uppgifter om tillstånd och andra beslut enligt vapenlagen inte får bevaras längre än vad som behövs för något av de ändamål som anges i 20 §.

Regleringen innebär att exempelvis uppgifter om tillstånd att inneha vapen och andra tillstånd enligt lagen ska bevaras så länge tillståndet gäller och vapnet eller vapnen inte har fått en ny innehavare. För handläggningen av vapenärenden finns det behov av att fortsätta att bevara uppgifter om att någon har fått avslag på en ansökan om att inneha vapen, eller på en begäran om tillstånd av annat slag, en viss tid efter det att ärendet är avslutat, för att underlätta handläggningen av eventuella nya ansökningar. Har sökanden inte återkommit med en ny ansökan inom några år har dock som regel behovet av uppgifterna avklingat.

I *andra stycket* upplyses om att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om digital arkivering.

25 § Utan hinder av vad som sägs i 24 § ska uppgifter om vapen och sådana vapendelar som avses i 2 a kap. bevaras i 20 år. Detsamma gäller uppgifter om leverantörens, förvärvarens och ägarens namn och adress.

Paragrafen, som är ny, reglerar hur länge uppgifter om tillståndspliktiga vapen eller vapendelar ska bevaras. Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.12.

När det gäller uppgifter om vapen och vapendelar har bevarandetiden anpassats till åtagandena i FN:s vapenprotokoll och rådets direktiv av den 18 juni 1991 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (91/477/EEG), benämnt vapendirektivet. Uppgifter i vapenregistret om vapen och sådana vapendelar som anges i 2 a kap. ska således alltid bevaras i 20 år. Detta gäller även om vapnet eller vapendelen förs ut ur landet och det från svensk synpunkt inte längre finns behov av att behandla uppgifterna i vapenregistren. På motsvarande sätt ska enligt vapendirektivet uppgifter om leverantör, förvärvare och ägare bevaras i 20 år.

26 § Uppgifter i vapeninnehavarregistret om personer som tillhör hemvärnets personal ska gallras när Försvarmakten har meddelat att uppgiften inte längre är aktuell.

Paragrafen, som är ny, reglerar gallring av vissa uppgifter i vapen-innehavarregistret. Den behandlas i avsnitt 5.3.12.

I paragrafen slås fast att uppgifter om hemvärnets personal som finns i vapeninnehavarregistret alltid ska gallras så snart Försvarsmakten har meddelat att uppgiften inte längre är aktuell.

11 kap.

2 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen,

b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som *ska* vara uppfyllda för tillstånd att inneha eller låna skjutvapen,

c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt *ska* gälla vid sådan handel,

d) vad som *ska* iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring och reparation av skjutvapen,

e) krav på vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition,

f) de förutsättningar i övrigt som *ska* vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,

g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,

h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige *ska* få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,

i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land *ska* underrätta den staten om förvärvet,

j) förande av vapenregister enligt 2 kap. 18 och 24–26 §§ och *åtkomst till uppgifter i registren*,

k) vilka sammanslutningar som *ska* anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b för att kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, och

l) vad som *ska* iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen och ammunition.

Paragrafen innehåller bemyndiganden att utfärda närmare föreskrifter om vissa frågor som regleras i lagen.

Punkten j justeras med anledning av att reglerna om lokala vapenregister och om samkörning av register har upphävts, att gallringsregler har införts och att en möjlighet att medge Säkerhetspolisen direktåtkomst till uppgifter i registren har öppnats. Ändringarna behandlas i avsnitt 5.3.6, 5.3.9 och 5.3.11.

8.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Ändringen innebär bara ett ordbyte. Den behandlas i avsnitt 4.2.

8.10 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

12 kap.

10 § Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, *Polismyndigheten* eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt tjugoett år lämnas till *Polismyndigheten* i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.

Från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en

domstol, en åklagarmyndighet, *Polismyndigheten*, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning *eller polisprogrammet*.

Paragrafen reglerar i vilken utsträckning socialtjänsten eller en socialnämnd utan hinder av sekretess får lämna uppgifter till bl.a. polisen.

I *första stycket* har ordet "polismyndighet" bytts ut mot "Polismyndigheten". Socialnämnden kan i förekommande fall anmäla brott till Säkerhetspolisen, eftersom den sekretessbrytande regeln även omfattar annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

I det *andra stycket* har endast den ändringen gjorts att orden "en polismyndighet" har ersatts med "Polismyndigheten".

I *tredje stycket* punkten 1 har på motsvarande sätt ordet "polismyndighet" bytts ut mot "Polismyndigheten". Den sekretessbrytande regeln i punkten 2, som innebär att uppgifter trots sekretess får lämnas i ärenden om avskiljande från högskoleutbildning har utvidgats till att omfatta även ärenden om avskiljande från polisprogrammet. Det kan t.ex. vara fråga om uppgifter om vård och behandling av den studerande för alkohol- eller narkotikamissbruk. Ändringen behandlas i avsnitt 5.1.

8.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

4 § I lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet finns bestämmelser om regeringens och myndigheters inriktning av sådan verksamhet. Inriktning av signalspaning får anges endast av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och *Polismyndighetens nationella operativa avdelning*.

Regeringen bestämmer inriktningen av den verksamhet som bedrivs enligt 1 § tredje stycket.

En inriktning av signalspaningen får inte avse endast en viss fysisk person.

Paragrafen reglerar vem som får inrikta signalspaningen.

Ändringen i *första stycket*, som kommenteras i avsnitt 4.3, består endast i att ordet "Rikskriminalpolisen" bytts ut mot den av Polisorganisationskommittén föreslagna benämningen på motsvarande enhet inom Polismyndigheten, nämligen Polismyndighetens nationella operativa avdelning. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Andra och tredje stycket är oförändrade.

8.12 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

18 kap.

16 § Sekretess gäller för uppgift i ärende enligt vapenlagen (1996:67) samt hos *Polismyndigheten och Säkerhetspolisen* i verksamhet som avser förande av eller uttag ur vapenregister för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret, och

2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen ett sådant tillstånd omfattar.

Paragrafen reglerar sekretess för vapenregister. Ändringen behandlas i avsnitt 5.3.9.

I *första stycket* görs bara en anpassning till den nya polisorganisationen genom att det anges att sekretessen i fortsättningen gäller hos Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Den tidigare punkten 1 i det *andra stycket*, som reglerade sekretess hos Rikspolisstyrelsen för uppgifter som hänför sig till vapenregister har upphävts. I övrigt är stycket oförändrat.

I det *tredje stycket* har hänvisningen till den upphävda punkten 1 i andra stycket tagits bort. I övrigt är stycket oförändrat.

Sekretessbrytande bestämmelse

16 a § Sekretessen enligt 16 § första stycket hindrar inte att uppgift lämnas till Säkerhetspolisen.

Paragrafen, som är ny, bryter sekretessen för uppgifter i vapenregister gentemot Säkerhetspolisen. Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.9.

Paragrafen innebär att Polismyndigheten, trots den sekretess som annars gäller, får lämna uppgifter ur vapenregister till Säkerhetspolisen. Säkerhetspolisen kan behöva sådana uppgifter både i sin brottsutredande och i sin förebyggande verksamhet. Även inom personskyddet kan uppgifter i vapenregister vara av betydelse. Paragrafen medger att uppgifter lämnas, men reglerar i likhet med andra sekretessbrytande bestämmelser inte hur detta ska ske.

23 kap.

Avskiljande från utbildning

6 § Sekretess gäller i ärende om avskiljande av studerande från högskoleutbildning *eller från polisprogrammet* för uppgift om enskilds hälsotillstånd och andra personliga förhållanden, om det kan antas att

den enskilde eller någon närstående till denne lider betydande men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Paragrafen reglerar sekretess i ärenden om avstängning och avskiljande av vissa studerande. Paragrafen behandlas i avsnitt 5.1.2.

I *första stycket* finns föreskrifter om sekretess i ärenden om avskiljande från högskoleutbildning. Motsvarande sekretessreglering införs för avskiljande från polisprogrammet. En studerande får enligt 7 § polisutbildningsförordningen (1999:740) avskiljas från polisprogrammet bl.a. om han eller hon lider av en allvarlig psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika eller har gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa. Frågor om avskiljande prövas av Polismyndigheten, vars beslut får överklagas till personalansvarsnämnden vid myndigheten. Nämndens beslut får enligt 10 § polisutbildningsförordningen inte överklagas. Det är således hos Polismyndigheten och dess ansvarsnämnd som den nya regleringen kan bli tillämplig.

Sekretessen gäller för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Uppgifterna kan vara av mycket känslig natur. De uppgifter som Polismyndigheten får tillgång till är ofta uppgifter från hälso- eller sjukvården och socialtjänsten. I 12 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453) och 6 kap. 15 § patientsäkerhetslagen (2010:659) finns föreskrifter om uppgiftslämnande till Polismyndigheten. Myndigheten kan även ha tillgång till uppgifter från polisiär verksamhet, t.ex. om brottsanmälningar eller ingripanden enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m.

Sekretessen gäller inte bara för uppgifter om personliga förhållanden hos den studerande utan också sådana uppgifter som rör t.ex. anhöriga till studenten.

Eftersom de intressen som bär upp offentlighetsprincipen gör sig starkt gällande i ärenden om avskiljande gäller ett kvalificerat rakt skaderekvisit. Sekretess gäller endast om den som uppgiften

rör eller någon honom eller henne närstående lider betydande men om uppgiften röjs. I praktiken torde därför sekretessen endast omfatta uppgifter om psykisk sjukdom, missbruk av alkohol eller narkotika eller sådan brottslighet som inte är ringa, allt under förutsättning att det kvalificerade skaderekvisitet är uppfyllt. En uppgift om att en studerande är föremål för prövning av frågan om avskiljande bör i sig inte anses medföra sådant betydande men att den kan sekretessbeläggas.

Andra och tredje stycket är oförändrade.

32 kap.

3 a § Sekretessen enligt 3 § hindrar inte att uppgift om en enskilds personliga förhållanden lämnas till

1. en åklagarmyndighet, *Polismyndigheten*, *Säkerhetspolisen*, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket, om uppgiften behövs för att utreda ett begånget brott för vilket fängelse är föreskrivet eller för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott för vilket fängelse är föreskrivet, eller

2. en kommun eller en myndighet som ansvarar för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om uppgiften behövs för att förebygga en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en redan inträffad olycka.

I 32 kap. 3 § finns regler om sekretess för uppgifter om enskilds personliga förhållanden som har inhämtats genom kameraövervakning. Paragrafen bryter sekretessen i 32 kap. 3 § i förhållande till kommuner och vissa myndigheter.

I *punkten 1*, som reglerar sekretessgenombrott i förhållande till brottsbekämpande myndigheter, har orden "en polismyndighet" bytts ut mot "Polismyndigheten". I punkten anges att sekretessen bryts också mot Säkerhetspolisen. Ändringen kommenteras i avsnitt 4.3.

8.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:374) om försöksverksamhet med trafiknykterhetskontrollanter i hamnar

8 § *Har Polismyndigheten* meddelat ett förordnande som trafiknykterhetskontrollant, får *myndigheten* återkalla förordnandet om kontrollanten inte längre uppfyller villkoren i 3 § första stycket.

Om det kan antas att förordnandet kommer att återkallas, får *Polismyndigheten* stänga av trafiknykterhetskontrollanten från tjänstgöring till dess att frågan om återkallelse har prövats slutligt. Även i andra fall får beslut om avstängning för ett visst tjänstgöringstillfälle meddelas, om trafiknykterhetskontrollanten har åsidosatt vad som åligger honom eller henne i verksamheten.

Om det är så brådskande att *Polismyndighetens* beslut inte kan inväntas, får en polisman, i väntan på *myndighetens* beslut, meddela ett sådant beslut som avses i andra stycket.

Beslutet ska skyndsamt anmälas till *Polismyndigheten*, som omedelbart ska pröva om *avstängningen* ska bestå, om den inte redan har upphört.

Paragrafen reglerar återkallelse av förordnande som trafiknykterhetskontrollant. Ändringen kommenteras i avsnitt 4.3.

I *första, andra och tredje styckena* görs endast en anpassning till den nya polisorganisationen genom att ordet "polismyndighet" byts ut mot "Polismyndigheten".

I det *fyärde stycket* har regleringen anpassats till att det i fortsättningen bara kommer att finnas en myndighet, Polismyndigheten, som förordnar trafiknykterhetskontrollanter. Någon ändring i sak är inte avsedd.

8.14 Förslaget till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

6 kap.

15 § Utöver vad som annars följer av lag eller förordning är hälso- och sjukvårdspersonalen skyldig att lämna ut sådana uppgifter som

1. gäller huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning om uppgifterna i ett särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, *Polismyndigheten*, *Säkerhetspolisen*, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. behövs i verksamhet för personskydd för riksdagens ledamöter, statschefen och övriga medlemmar av kungahuset, statsråd, statssekreterare och kabinettsskreterare, om uppgifterna i ett enskilt fall begärs av *Säkerhetspolisen*,

3. behövs för en rättsmedicinsk undersökning,

4. Socialstyrelsens råd för vissa rättsliga, sociala och medicinska frågor behöver för sin verksamhet,

5. behövs för prövning av ett ärende om att avskilja en studerande från högskoleutbildning *eller polisprogrammet*, eller

6. behövs för prövning av någons lämplighet att ha körkort, traktorkort eller taxiförarlegitimation enligt taxitrafiklagen.

Paragrafen reglerar i vilken utsträckning personal inom hälso- och sjukvården utan hinder av sekretess får lämna uppgifter till bl.a. polisen.

I *punkten 1* görs endast en anpassning till den nya polisorganisationen som består i att ordet "polismyndighet" byts ut mot "Polismyndigheten". Även *Säkerhetspolisen* nämns bland de myndigheter som ges tillgång till sådana uppgifter. Ett exempel på när frågan kan bli aktuell är om *Säkerhetspolisen* utreder ett terroristbrott där någon av de inblandade kan ha blivit skadad.

I *punkten 5* görs ett tillägg, som innebär att hälso- och sjukvårdspersonal trots sekretess får lämna de uppgifter som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja en studerande från polisprogrammet. Det kan t.ex. vara uppgifter om psykisk sjuk-

dom, missbruk, rehabilitering eller medicinering. Ändringen kommenteras i avsnitt 5.1.

8.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion

Hjälp av Polismyndigheten

15 § Polismyndigheten ska på begäran av en kontrollmyndighet lämna den hjälp som behövs för kontrollen eller för att verkställa ett beslut enligt

1. de EU-förordningar som anges i 1 § och de beslut som har meddelats med stöd av EU-förordningarna, eller

2. denna lag, de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och de beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att *en polismans* särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver användas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

Paragrafen reglerar polishandräckning. Ändringen innebär endast ett förtydligande genom att ordet "polisens" byts ut mot "en polismans". Den behandlas i avsnitt 4.2.

8.16 Förslaget till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:000)

11 § Kameraövervakning får i följande fall ske under högst en månad utan att ansökan om tillstånd har gjorts:

1. övervakning som bedrivs av *Polismyndigheten* eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om

övervakningen är av vikt för att avvärja en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en inträffad olycka,

2. övervakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person, och

3. övervakning som bedrivs av *Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen*, om det av särskild anledning finns risk för att allvarlig brottslighet som innebär fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att utövas på en viss plats och syftet med övervakningen är att förebygga eller förhindra brott.

Om ansökan om tillstånd görs inom en månad från det att övervakningen inleds får övervakningen bedrivas utan tillstånd till dess att ansökningen har prövats.

Paragrafen reglerar möjligheten att i vissa fall under kortare tid bedriva kameraövervakning utan tillstånd.

I *första stycket* punkten 1 har orden "en polismyndighet" bytts ut mot "Polismyndigheten" som en anpassning till den nya polisorganisationen. I punkten 3 anges att både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får bedriva kameraövervakning utan tillstånd om de särskilda förutsättningar som anges i punkten är uppfyllda. Ändringen kommenteras i avsnitt 4.2.

Det *andra stycket* är oförändrat.